

UNIVERZITET U SARAJEVU

FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

ODSJEK SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**POLICIJA I LJUDSKA PRAVA U BIH
(STUDIJA SLUČAJA ŽZH)-STANJE I
MOGUĆNOSTI
- Magistarski rad -**

Kandidat:

Stanislav Nižić

Broj indeksa: 164-NS/20

Mentor:

Prof. dr. Mirza Smajić

Sarajevo, travanj, 2022.godine

UNIVERZITET U SARAJEVU

FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

ODSJEK SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**POLICIJA I LJUDSKA PRAVA U BIH
(STUDIJA SLUČAJA ŽZH)-STANJE I
MOGUĆNOSTI
- Magistarski rad -**

Kandidat:

Stanislav Nižić

Broj indeksa: 164-NS/20

Mentor:

Prof. dr. Mirza Smajić

Sarajevo, travanj, 2022.godine

SADRŽAJ:

UVOD	5
I. TEORIJSKO-METODOLOŠKI DIO.....	7
1.1 Problem istraživanja	7
1.2.Predmet istraživanja	7
1.3.Pojmovni sustav	7
1.4.Ciljevi istraživanja	9
1.5.Hipoteze.....	10
1.6. Način istraživanja.....	10
1.7. Osnovne metode znanstvenog saznanja	11
1.8. Metode prikupljanja podatka	12
1.9.Vremensko određenje predmeta istraživanja.....	12
2. MEĐUNARODNI POLICIJSKI STANDARDI O LJUDSKIM PRAVIMA	13
2.1.Međunarodni pravni izvori	16
2.2. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava	18
2.3. Policijsko djelovanje	20
2.4.Uloga policije u društvu.....	22
2.5. Opća načela policijskog postupanja	26
2.6. Demokratska kontrola i odgovornost policije	26
3. UPOTREBA SILE U POLICIJSKOM DJELOVANJU	30
3.1.Međunarodni pravni standardi koji uređuju policijsku uporabu sredstava prisile	32

3.2.Opća načela upotrebe sile i vatrenog oružja.....	36
3.3.Okolnosti u kojima je dopuštena upotreba sile	37
3.4.Postupci, obveze i odgovornost upotrebe sile.....	40
3.5. Disciplinska odgovornost policijskih službenika s osvrtom na praksu Europskog suda za ljudska prava.....	43
4.STUDIJA SLUČAJA ŽZH: STANJE I MOGUĆNOSTI	48
4.1.Organizacijska struktura policije u Županiji Zapadnohercegovačkoj.....	50
4.2.Pregled statistike u Županiji Zapadnohercegovačkoj	51
5.ZAKLJUČAK.....	60
6.LITERATURA	62
Sudske odluke i presude	65
Popis slika i tablica.....	65
Prilog 1 Izvješće o uporabi sile.....	66

UVOD

Uporaba sile i ostali policijski poslovi propisuju se zakonom. Ona je nužna za funkcioniranje pravne države u demokratskom društvu. Zakon uporabu sredstva prisile propisuju u rasponu od gotovo neograničene ovlasti na uporabu sredstava prisile, uključujući i vatreno oružje, do krajnje restriktivnih propisa kojima se uporaba prisile ograničava na krajnju nuždu i nužnu obranu, pa čak i uže od toga. Standardi o uporabi sredstava prisile koje su postavili Ujedinjeni narodi i Vijeće Europe određuju minimum ograničenja uporabe sredstva prisile u suvremenom demokratskom društvu prihvatljiv za sve demokratske države.

Ovlaštene službene osobe dužne su, pri vršenju poslova i zadataka, čuvati život ljudi i ljudsko dostojanstvo i mogu primjenjivati samo zakonom predviđene mjere prisile kojima se sa najmanje štetnih posljedica postiže izvršenje poslova i zadataka. Prisila koju koriste ovlaštene službene osobe ustanovljena je u korist svih, a ne radi osobne koristi onima kojima je povjerena.

Poštovanje osobnih osnovnih prava i sloboda sadržanih u Europskoj konvenciji o ljudskim pravima podrazumijeva obvezu očuvanja tih prava i postojanje ograničenja policiji u ostvarenju njezinih ciljeva. Policija u obavljanju policijskih poslova mora poštovati pravo svakog na život, iako obavljanje policijskih poslova može dovesti do gubitka života kao posljedice policijske upotrebe sile.

Za djelovanje policije u demokratskim društvima značajne su Deklaracije o policiji Europska policijska povelja koje navode načela kojima bi se trebali rukovoditi policijski službenici u izvršavanju svojih policijskih zadaća kao i opća načela o statusu policajaca. Dokumenti sadržavaju odredbe koje naglašavaju potrebu jasnog definiranja statusa policije i policajaca unutar zajednice. Deklaracija o policiji naglašava etiku policijskog postupanja i djelovanje policije u ratu i drugim izvanrednim stanjima, dok Europska policijska povelja naglašava odnos policije prema zajednici. Policija u obavljanju svojih zadaća ostvaruje kontakt s relativno velikim brojem građana, a samo neznatan dio tih kontakata uključuje primjenu sredstva prisile kao krajnje sredstvo za izvršenje policijskih zadaća.

Analizom postojećih odredaba Zakona o uporabi sredstava prisile posebni naglasak staviti ćemo na pitanja jesu li propisom zakonske razine propisana sredstva prisile, je li propisima zakonske razine istaknuto načelo iznimnosti i potpunosti uporabe sredstava prisile, jesu li propisom zakonske razine određeni uvjeti za uporabu svakog pojedinog sredstva prisile

te postoji li potreba za uvođenjem sredstva prisile koji nisu obuhvaćeni postojećim propisima kao i postojećim konvencijama o ljudskim pravima. Također, analizom statističkih podataka u korištenju uporabe sile, tj. sredstava prisile u MUP-u ŽZH prikazat će se uporaba sredstava prisile u vremenskom periodu od 2010-2020.godine, koja sredstva su upotrijebljena, kao i opravdanost prisile

I. TEORIJSKO-METODOLOŠKI DIO

1.1 Problem istraživanja

Problem istraživanja predstavljaju slučajevi i pojave dovođenja u sumnju zakonitog postupanja policije u korištenju uporabe sile, te odgovor na pitanja jesu li zakonom propisana sredstva prisile, jesu li određeni uvjeti za uporabu svakog pojedinog sredstva prisile, kao i jesu li istaknuta načela iznimnosti i potpunosti uporabe sredstava prisile. Cilj rada je da prikaže analizu primjene postojećih zakonskih odredaba, kao i potrebu uvođenja sredstava prisile koji nisu obuhvaćeni postojećim propisima i konvencijama.

1.2. Predmet istraživanja

Zakonito i profesionalno obavljanje policijskih poslova definira ukupan kredibilitet policije i povjerenje javnosti u njen rad. Budući da policajci imaju znatna ovlaštenja, u javnosti se često pretpostavlja da se tim ovlaštenjima može lako manipulirati u vlastitu korist, pa čak i u političke svrhe. Predmet ovog istraživanja jeste sagledati stanje unutar Županije Zapadnohercegovačke analizom statističkih podataka u korištenju uporabe sile u vremenskom periodu od 2010.do 2020.godine, utvrditi koja sredstva su upotrijebljena i jesu li opravdana.

1.3. Pojmovni sustav

S obzirom na složenost materije koja se obrađuje u ovom istraživanju postoji potreba da se odredi da su ključni pojmovi u ovom radu: policija, kontrola, nezavisnost, integritet, sredstva prisile, ljudska prava, Županija Zapadnohercegovačka.

Nadzor i kontrola ‘Nadzor’ je termin koji obilježava proces (kontinuirano trajanje: nadgledanje, praćenje), dok bi ‘kontrolu’ trebalo terminološki razumijevati samo kao dio tog procesa (povremene aktivnosti: provjera, pregled stanja). Inače, niz *kontrola* kao određenih

aktivnosti u okviru *nadzora* kao procesa predstavlja samo jedan od oblika prikupljanja podataka u uspješnom nadgledanju određenih komponenata sistema nacionalne sigurnosti.

Demokratski nadzor i kontrola nad policijskim strukturama može biti *vanjska (civilna)* i *unutarnja (interna)*. Nosioци demokratske civilne (odnosno vanjske) kontrole su: Izvršna vlast; Zakonodavna vlast; Sudska vlast; Javnost i civilno društvo. *Internu kontrolu* su, prema važećim zakonima, dužne provoditi komponente sistema sigurnosti unutar sebe samih.

Županija Zapadnohercegovačka (skraćeno: *ŽZH*) jedna je od 10 županija odnosno kantona Federacije Bosne i Hercegovine. Sastoji se od 2 grada, Ljubuškog i Širokog Brijega i još dvije općine. Zapadnohercegovačka županija na sjeveru graniči sa Kantonom 10, na sjeveroistoku i istoku sa Hercegovačko-neretvanskom županijom te na zapadu sa Hrvatskom. *ŽZH* je sa 94.898 stanovnika (2013) četvrta među županijama, dok je sa 69,67 stanovnika/km² peta po gustoći. Ukupna površina županije iznosi 1362,2 km², što čini 5,21% površine Federacije BiH i 2,66% teritorije Bosne i Hercegovine. Županija Zapadnohercegovačka ima vlastitu zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast. Kao i svaka od županija u FBiH, posjeduje vlastiti ustav, skupštinu, vladu, simbole, te joj pripadaju niz isključivih nadležnosti (policija, obrazovanje, korištenje prirodnih resursa, prostorna i stambena politika, kultura).

Policija - (*grč. politeia - uređen državni život*) ustanova određena za čuvanje javnog reda i mira u državi.", „Služba i organizacija u okviru državnog aparata, zadužena za staranje o javnom redu i poretku. Uobičajeni zadaci policije su prevencija i suzbijanje kaznenih djela, prikupljanje dokaza protiv njih, staranje o poštivanju propisa koji se odnose na javni red i mir, vođenje evidencije o prestupnicima, o tzv. sumnjivim osobama, izdavanje legitimacijskih i drugih isprava građanima i kontrola na toj osnovi, reguliranje prometa na javnim putovima i u gradovima, itd. Suvremene države u interesu unutarnje nacionalne sigurnosti formiraju različite vrste policija, agencija, direkcija, službi, inspekcijских i drugih organa kojima se, u skladu sa sigurnosnom politikom i zakonima te državne definiraju zadaci, nadležnosti, ovlaštenja, njihova organizacija, ljudski i materijalni kapaciteti. Priroda poslova ovih organa najčešće se prepoznaje i iz samoga njihova naziva. Različite vrste policija su najčešće: policija za očuvanje javnog reda i mira, prometna policija, granična policija, kriminalistička policija, sudska policija, carinska policija, policija za zaštitu objekata i ličnosti, specijalne policije za različite specijalne zadatke.”

Integritet: „Integritet (lat. *integritas*), znači potpunost, nedjeljivost, besprijekornost, poštenje. Kada se govori o integritetu osobe, tada se misli na ponašanje, i ponajviše, na ono što je u pozadini tog ponašanja, na ono što potiče takvo ponašanje. Imati integritet znači imati bezuvjetnu i nepokolebljivu obvezu prema vlastitim moralnim vrijednostima i dužnostima. Imati integritet znači biti svjestan svoje potpunosti kao ljudskog bića kao i raznolikosti između drugih ljudi.

Policijski integritet: Integritet policije znači da policija djeluje u okviru svojih zakonskih ovlaštenja, u skladu s utvrđenim međunarodnim i domaćim standardima i postupcima, i na pravedan i pošten način koji je u skladu sa očekivanjima zajednice.

Sredstva prisile po čl. 54. Zakona o policiji su : tjelesna snaga, palica, sredstva za vezivanje osobe, uređaj za prisilno zaustavljanje motornih vozila, službeni psi, kemijska sredstva, službeni konji, vatreno oružje, uređaj za izbacivanje mlazova vode, posebna vozila i posebna vrsta oružja i eksplozivnih sredstava. Ciljevi uporabe sredstava prisile su: zaštita života ljudi, svladavanje otpora, sprječavanje bijega ili odbijanja napada, a ista će se uporabiti tek kada mjere upozorenja i zapovjedi ne jamče uspjeh i pritom policijski službenici uvijek moraju uporabiti najblaže sredstvo kojim se nanose najlakše posljedice osobi prema kojoj se primjenjuju.

1.4. Ciljevi istraživanja

Društveni ciljevi istraživanja se ogledaju u potrebi i interesu svih građana, koji spravom očekuju od države da poduzme potrebne mjere s ciljem prevencije i smanjenja negativnih pojava u policiji i da im omogući nivo sigurnosti neophodan za razvoj demokracije, vladavine prava i punu zaštitu ljudskih prava u skladu sa domaćim zakonima i međunarodnim humanitarnim pravom.

Cilj ovog istraživanja je utvrditi uporabu i opravdanost uporabe sredstava prisile u radu policije u ŽZH.

1.5. Hipoteze

Generalna hipoteza

Uporaba sile je nužna za funkcioniranje pravne države u demokratskom društvu. Standardi o uporabi sredstava prisile koje su postavili Ujedinjeni narodi i Vijeće Europe određuju minimum ograničenja uporabe sredstva prisile u suvremenom demokratskom društvu prihvatljiv za sve demokratske države.

Takva ograničenja su uspostavljena temeljnim dokumentima kao Temeljna povelja prava UN-a, a još bitnije Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava čija je primjena direktno inkorporirana u ustavnopravni poredak BiH kroz članom 2 Ustava Bosne i Hercegovine. Razrada minimalnih standarda prije svega proizlazi iz sudske prakse Europskog suda za ljudska prava i to konkretno prakse na članke koji reguliraju slobodu i pravo na pravično suđenje, ali i praksu nacionalnih sudova kojom se oživotvoruju standardi i dobivaju praktični smisao te sama uporaba sredstava prisile treba biti proporcionalna upotrijebljenoj sili.

Pomoćne hipoteze

Ovlaštene službene osobe dužne su, pri vršenju poslova i zadataka, čuvati život ljudi i ljudsko dostojanstvo, te mogu primjenjivati samo zakonom predviđene mjere prisile kojima se sa najmanje štetnih posljedica postiže izvršenje poslova i zadataka.

Prisila kao ovlast službene osobe ustanovljena je u korist svih, a ne radi osobne koristi onima kojima je povjerena.

Većina građana Županije Zapadnohercegovačke su mišljenja da su policijski službenici skloni nezakonitom ponašanju, odnosno prekoračenju ovlaštenja korištenjem uporabe sile.

1.6. Način istraživanja

Tema je u dovoljnoj mjeri istraživačka i podesna za naučnu obradu, te će se najvećim dijelom zasnivati na građi dobivenoj na osnovu osobnih istraživanja primarnih izvora, dok će

se literatura o predmetu istraživanja koristiti kao dopuna osobnih istraživanja.

Istraživanje će podrazumijevati pretraživanja relevantnih domaćih i stranih pravnih izvora, sudske prakse, izvještaja VSTV-a o radu sudova i tužiteljstva, vladinih i nevladinih organizacija koje su pratile suđenja u predmetima gdje se sudilo policijskim službenicima, kompariranje zakonskih rješenja iz regije i zemalja *common law* i *civil law* sistema.

Da bi se ostvarili ciljevi rada koristit će se normativna i komparativna metoda. Normativna će biti bazirana na utvrđivanju pravnog osnova, zakonskih rješenja koja reguliraju ovu oblast, a komparativna će se oslanjati na uspoređivanje reguliranja ove tematike u zemljama u inozemstvu.

Način istraživanja sadrži osnovne i bitne odlike o tome kako će se istraživati prethodno određen predmet istraživanja, kako će se istraživanjem ostvariti društveni ciljevi i kako će se provjeriti (potvrditi, dokazati, opovrgnuti ili izmijeniti) hipoteze te upotpuniti naučni fond. Predmet ovog istraživanja jeste sagledati stanje unutar policije na području Županije Zapadnohercegovačke vezano za korupciju i poštivanje ljudskih prava. Shodno tome ovo istraživanje je teorijsko-empirijsko. Istraživanje je teorijsko jer se oslanja na razna teorijska saznanja o pojavi korupcije, a empirijsko je zato što istražuje društvenu stvarnost i promjene odnosno reforme koje je potrebno uraditi u svrhu smanjenja posljedica negativnih slučajeva iz prakse.

1.7. Osnovne metode znanstvenog saznanja

Analiza, apstrakcija, dedukcija.

Opće-znanstvene metode koje će biti korištene u ovom istraživanju su:

- *Hipotetičko – deduktivna opće-znanstvena metoda – ova metoda se primjenjuje jer se njen predmet odnosi na društvenu stvarnost i jer ona počiva na selektivnom i provjeravanom, potvrđenom društvenom iskustvu u raznim vremenima, na raznim mjestima i od mnoštva subjekata“.*
- *Metoda kvalitativno-kvantitativne analize sadržaja dokumenata primijenjena je za analizu sadržaja zakona i podzakonskih propisa koji uređuju sredstva prisile policije u ŽZH-u kao i analizu podataka o primjeni odnosno korištenju uporabe sile.*
- *Komparativna metoda – za društvene nauke bitno je da su suštinski opći predmeti komparacije sve društvene pojave, ali i ne sve međusobno, već samo one kod kojih se mogu utvrditi određeni kvaliteti između kojih postoji određeni stepen mogućnosti*

konstatiranja istosti, sličnosti i različitosti.

1.8. Metode prikupljanja podatka

Metode prikupljanja podataka koje će biti korištene u ovom radu su:

- *Metoda analize sadržaja dokumenata – kao jedna od glavnih metoda pribavljanja podataka u društvenim znanostima uz aktiviranje misaonih i čulnih sposobnosti koje će pomoći da se otkriju, definiraju i analiziraju podaci.*
- *Metoda ispitivanja - kao metodu ispitivanja koristit ćemo statističke metode na osnovu kojih ćemo komparirati prikupljene podatke u svrhu donošenja zaključaka. Prezentiranje statističkih rezultata uz pomoć grafikona i tabela.*

1.9. Vremensko određenje predmeta istraživanja

Vremensko određenje predmeta istraživanja odnosi se na period od 2010.-2020. godine. Prostorno određenje predmeta istraživanja obuhvatiti će prostor Županije Zapadnohercegovačke.

2. MEĐUNARODNI POLICIJSKI STANDARDI O LJUDSKIM PRAVIMA

Mi ne želimo nezakonsku, bespravnu moć, no jednako tako ne želimo ni nemoćno pravo.

Alfred Heijder (1994:16)

Ako upitate ljude koja bi trebala biti funkcija policije u modernim društvima, oni bi mogli odgovoriti da bi policija trebala biti učinkovitija, da bi trebala imati veća prava i veće ovlasti, te da je sad život postao opasniji nego prije. Drugi bi odgovorili da nam je potrebno više tržišnih funkcija i manje primjene državne moći, prisile i državnog autoriteta. Ti sasvim suprotni dojmovi mogu kazivati nešto o različitim viđenjima društva i teškoćama u policijskom poslu. Središnji problem policije u modernim društvima je pronalaženje novih smjernica za rad.

Pokušat ćemo analizirati međunarodne policijske standarde o ljudskim pravima i obveze u policijskom obrazovanju koje proizlaze iz međunarodnih dokumenata. Polazi se od pretpostavke kako je za učinkovito i zakonito postupanje policijskog službenika potrebno njegovo adekvatno, aktualno i sadržajem primjereno obrazovanje. Policijski službenik kroz proces obrazovanja mora steći znanja, vještine i osobne kompetencije u primjeni policijskih ovlasti, primjenjujući ih na zakonit način te u skladu s načelima nužnosti, razmjernosti, postupnosti i supsidijarnosti. Za takvo postupanje policijskog službenika značajno je njihovo pravilno obrazovanje. Aktivnosti oko obrazovanja policijskih službenika u svijetu su izrazito izražene. Slijedi analiza više međunarodnih pravnih izvora (konvencija, deklaracija, sporazuma) u kojima se nalaze sadržaji koji se odnose na policijsko obrazovanje.

Kvalitativnom analizom sadržaja, analizirane međunarodne pravne izvore svrstali smo u tri skupine¹:

- a) *one koje sadrže obveze o policijskom obrazovanju glede uporabe sile i njene ograničene primjene s obzirom na utvrđena načela o ljudskim pravima,*
- b) *one koje se orijentiraju na obvezu organiziranja policijske obuke u stjecanju vještina i kompetencije za praktično provođenje pojedinih policijskih ovlasti te*
- c) *one koje reguliraju pružanje stručne pomoći u organiziranju tečajeva, izradi standardnih operativnih postupaka i dr.*

---

¹Usp. Dujmović, Z., Šuperina, M.; 2010., Međunarodni policijski standardi o ljudskim pravima i policijsko obrazovanje, pregledni znanstveni članak UDK:351.74:342.7

Pravilno policijsko obrazovanje, školovanje i obuka policijskih službenika svih razina te usvajanje međunarodnih policijskih standarda postupanja je *conditio sine qua non* zakonitog i društveno prihvatljivog korištenja policijskih ovlasti i zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda svakom čovjeku. Ovu tvrdnju pojačava i činjenica kako policijski službenici, u odnosu prema svim drugim državnim službenicima, imaju najveće mogućnosti ograničavanja ljudskih prava i temeljnih sloboda čovjeka. Ali kod takvih kvalitativnih ocjena i zaključaka glede funkcije policijskog obrazovanja, kao podsustava sustava policije, ne smije se zanemariti i njegov značajni element, a to su osobne kompetencije (budućeg) policijskog službenika.

U većini država policija je državna institucija koja se bavi problemima na lokalnoj razini i onda kada se njome upravlja iz centra. Policijske zadatke i poslove policija nastoji riješiti bez uporabe sile, ali kad je to potrebno može primijeniti silu na način koji je predviđen zakonom, razmjerno težini slučaja i samo ako je to nužno u rješavanju konkretnog slučaja.²

Policije, kao državna tijela, imaju monopol nad uporabom sile u društvu. Zbog toga su gotovo sve moderne države organizirale policijske snage kao državno tijelo. Heijder³ ističe da je to zaista izvorna srž policijske funkcije, odnosno da je policijska funkcija blisko povezana sa suverennošću države.

Korištenje moći državu stavlja u dvojbu kako organizirati uporabu sile, a s druge strane, kako nadzirati državno tijelo (policiju), koja je organizirana kako bi uporabila silu. Ovlasti policije zapravo su zadiranje u ljudska prava, a to je pitanje koje se postavlja kao temeljno u odnosu države prema pojedincu. Ta zadiranja, odnosno ograničenja moraju biti nužna, razmjerna, supsidijarna i propisana zakonom, uzimajući u obzir društveni i kulturni kontekst države u kojoj se donose. Prema građanima, policija ima znatne ovlasti. Višestoljetne su težnje da policijske ovlasti budu što preciznije uređene sa svrhom da se zaštite prava čovjeka. Drugorazredna im je svrha ostvarenje učinkovitosti policije. Naprotiv, normativna zaštita ljudskih prava čak se pojavljuje kao smetnja i ograničenje učinkovitosti policijskog postupanja. Državna politika u modernim društvima temelji se na postupcima u kojima postoji visoki stupanj sporazuma.⁴ Policija u toj perspektivi mora biti institucija u službi društva, a ne samo služba državnoga nadzora.

Policija u homogenoj zajednici djeluje kao sastavni dio društva, pri čemu se zakon provodi onako kako to zajednica očekuje. U heterogenoj zajednici policija mora djelovati više

---

² Ibidem

³Heijder, A., 1994., Vladavina zakona i principi demokratskog održavanja reda, u: Uloga policije u demokratskom društvu, Zbornik sa savjetovanja: Policija u društvu u tranziciji, održanog 15.-16.studenog 1994., Zagreb MUP RH

⁴Behr, R., 1994., Modernizacija društva i policijske aktivnosti, u: Uloga policije u demokratskom društvu, Zbornik sa savjetovanja: Policija u društvu u tranziciji, održanog 15.-16.studenog 1994., Zagreb MUP RH

prema formalnim pravilima nego u skladu s očekivanjima zajednice. Policija u homogenoj zajednici može otkriti više povreda zakona nego ona u heterogenoj zajednici. Međutim, policija se u homogenoj zajednici više bavi slučajevima neformalno nego formalnim uhićenjima. Što policija djeluje formalnije, ima manju društvenu potporu. A s obzirom na to da policija ne može djelovati bez suradnje s javnošću, ona sve manje zadovoljava.⁵

Zadatak policije je širiti mogućnosti za neslužbeno rješavanje sukoba i minimalizirati službene alternative. Shodno tome, programi obrazovanja i obuke policijskih službenika moraju proširiti sadržaje u području komunikacije. Komunikacija se javlja kao ključna funkcija demokratskoga društva. Policija mora kompenzirati nedostatak komunikacija u dijelovima društva, odnosno, policijski službenici moraju biti osposobljeni za rješavanje sukoba različitih interesa i namjera, potreba i strahova. Moraju razumjeti dvostruko. Mora biti uloženo mnogo više napora u pripremu policijskih službenika za profesionalni rad s raznim oblicima društvenog poremećaja. Njihova profesionalna osposobljenost za takav rad mora biti rezultat organizirane i sustavne obuke, te ne smije ovisiti samo o pojedinačnim talentima, sklonostima ili interesima policijskog službenika.⁶

Primjena diskrecijskog prava mjesto da se automatski traži da se provede zakonski postupak, mora se prihvatiti kao središnji element obavljanja policijskog posla uz privolu. Kako bi pojedinci mogli shvatiti sadržaj i domašaj pojedinog prava, te isto pravo uživati, opća i stalna obveza je učenje o ljudskim pravima. Pri obrazovanju i obuci pripadnika upravnih službi u posebnom su položaju službenici policije. Oni su ovlašteni primjenjivati najteže zahvate prema životu i tijelu čovjeka, odnosno zadirati i ograničavati mnogo veći broj zajamčenih prava i sloboda od bilo kojih drugih državnih službenika.

Za zakonito policijsko postupanje važno je i provođenje policijske etičke obuke policijskih službenika. Aktivnosti oko etičke obuke u svijetu iznimno su izražene i svakim su danom zahtjevnije. Ispravna etička obuka policijskih službenika svih razina je uvjet zakonita korištenja policijskih ovlasti. Etičnost mora biti u osnovi svakoga policijskog zahvata prema pravima čovjeka.

Pojedinačni slučajevi prekoračenja policijskih ovlasti i ugrožavanje ljudskih prava u pojedinim slučajevima zahtijevaju od obrazovnog sustava policije da učenju o ljudskim pravima posveti još veću pozornost. U međunarodnim dokumentima su sadržane obveze o potrebi obrazovanja policijskih službenika o ljudskim pravima.

---

⁵Dujmović, Z., Šuperina, M.; 2010., Međunarodni policijski standardi o ljudskim pravima i policijsko obrazovanje, pregledni znanstveni članak UDK:351.74:342.7

⁶ Ibidem

2.1. Međunarodni pravni izvori

*Europska konvencija o ljudskim pravima*⁷ u sveučilišnom obrazovanju i stručnom usavršavanju koju je Odbor ministara Vijeća Europe usvojio 12. svibnja 2004. godine poziva sve članice Vijeća Europe da poduzmu sve odgovarajuće mjere s ciljem razvoja i promicanja edukacije i svijesti o ljudskim pravima u svim segmentima društva, naročito u pogledu pravnih profesija. Takav pristup jamčio bi dugoročni učinkovit sustav sadržan u Europskoj konvenciji o ljudskim pravima, a također bi smanjio broj predstavljeni koje očigledno "ne ispunjavaju zahtjev prihvatljivosti". U Dodatku preporuke Rec. (2004) 4 posebno je istaknuto:

Preporučuje se da zemlje članice osiguraju da standardi Konvencije (za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda) budu pokriveni inicijalnim i stalnim usavršavanjem drugih profesija koje se bave provođenjem zakona i zatvaranjem i/ili pritvaranjem, kao što su snage sigurnosti, policijski službenici i zatvorsko osoblje, ali i useljeničke službe, bolnice, itd. [...] Osoblje tijela koji se bave osobama lišenim slobode trebalo bi da u potpunosti bude svjesno prava ovih osoba koje jamči Konvencija i koje tumači Sud (Europski sud za ljudska prava), kako bi se spriječilo svako kršenje, posebno članaka 3, 5 i 8. Stoga je od najveće važnosti da u svakoj zemlji članici postoji odgovarajuća obuka unutar ovih profesija.

Specifični tečaj obuke o Konvenciji i njenim standardima, a posebno sadržaji koji se odnose na osobe lišene slobode, trebao bi se ugraditi u programe policijskih škola, kao i škola za zatvorske čuvaru. Također bi se mogle organizirati radionice kao dio stalne obuke pripadnika policijskih snaga, čuvara i drugih sličnih tijela.

*Opća deklaracija o ljudskim pravima*⁸ je prvi međunarodni dokument koji u 30 članaka sustavno nabraja i definira sva do tada prepoznata ljudska prava. Unatoč tome što Opća deklaracija o ljudskim pravima nije obvezujući instrument međunarodnog humanitarnog prava, politička i moralna snaga ove deklaracije postupno se razvija, a njeni se sadržaji ugrađuju u mnoge ustave kao što je to učinjeno i u Ustavu BiH. Deklaracijom se, pored svih ostalih ljudskih prava, jamči pravo na obrazovanje. U članku 26. stavku 2. zahtijeva se usmjereno obrazovanje prema punom razvoju ljudske osobnosti i jačanju poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda. To je opće načelo u sklopu obrazovanja, pa tako i u obrazovnom procesu policijskog službenika. Članak 2. *Konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama* sadržava zabranu namjernog lišavanja života i postavlja zahtjev da svačiji život bude zaštićen zakonom. Drugi stavak članka

---

⁷ Europska konvencija o ljudskim pravima; https://www.echr.coe.int/documents/convention_bos.pdf

⁸ Opća deklaracija o ljudskim pravima;

https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2013041003050667cro.pdf

2. glasi:

“Lišavanje života neće biti tretirano u suprotnosti s odredbama ovog članka kad je rezultat uporabe sile koja nije ništa manja nego apsolutno neophodna: a. u obrani osobe od nezakonitog nasilja; b. u cilju izvođenja zakonitog uhićenja ili sprječavanja bijega zakonito uhićene osobe; c. u zakonito poduzetoj akciji radi slamanja nemira ili pobune.”

S odredbama Konvencije, dakle, nije u suprotnosti lišenje života upotrebom sile koja je u skladu s odredbama članka 2. stavka 2. Konvencije. Članak 2. Konvencije primarno ne definira slučajeve kad je dopušteno namjerno ubiti pojedinca, ali opisuje situacije kad je dopušteno uporabiti silu koja može rezultirati nenamjervanim ishodom, lišavanjem života. Uporaba sile, ipak, mora biti “ne više nego apsolutno neophodna” za postizanje jednog od ciljeva izraženih u točkama a, b ili c. Konkretno, sila mora biti proporcionalna za ostvarenje ciljeva postavljenih u stavicama a, b ili c.

Pravo na oduzimanje slobode kao iznimka od prava na slobodu propisano je na sličan način kao i u članku 9. Pakta. Konvencija u članku 5. donosi odredbe o ograničenju prava na slobodu. Oduzimanje slobode dopušteno je u postupku propisnom zakonom.⁹ Ostala prava osoba lišenih slobode identična su pravima navedenim u odredbama Konvencije. Zemlje potpisnice obvezale su se odredbe Konvencije na odgovarajući način ugraditi u nacionalna zakonodavstva. Usklađenost odredaba nacionalnih zakonodavstva s odredbama Konvencije podložna je naknadnoj provjeri Europskog suda za ljudska prava. Tijekom dosadašnjeg djelovanja Europski sud za ljudska prava (i prije Komisija) razvio je kriterije prema kojima se ravna pri ispitivanju zakonitosti i legitimnosti mjera države kojima se zahvaća u temeljna prava čovjeka.

Deklaracija o policiji i Europska policijska povelja

Za djelovanje policije u demokratskim društvima značajne su Deklaracija o policiji¹⁰ i Europska policijska povelja¹¹ koje navode načela kojima bi se trebali rukovoditi policijski službenici u izvršavanju svojih policijskih zadaća kao i opća načela o statusu policajaca. Dokumenti sadržavaju odredbe koje naglašavaju potrebu jasnog definiranja statusa policije i

---

⁹ a) ako je zatvoren u skladu sa zakonom nakon presude nadležnog suda, b) ako je zakonito uhićen ili pritvoren zbog nepoštovanja zakonitog sudskog naloga radi osiguranja izvršenja neke zakonom propisane obaveze, c) ako je zakonito uhićen ili pritvoren radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo ili kad je razumno vjerovati da je to nužno radi sprječavanja izvršenja kaznenog djela ili bijega nakon njegova počinjenja, d) ako se radi o zakonitom zatvaranju maloljetnika radi izricanja odgojne mjere nadzora ili njegovu zakonitu pritvoru radi dovođenja nadležnoj sudskoj vlasti. Članak 5. stavak 1. Konvencije. Točke e) i f) su izostavljene.

¹⁰ Deklaracija o policiji – Rezolucija 690/1979. Parlamentarne skupštine vijeća Europe.

¹¹ Europsko vijeće sindikata policije

policajaca unutar zajednice. Deklaracija o policiji naglašava etiku policijskog postupanja i djelovanje policije u ratu i drugim izvanrednim stanjima, dok Europska policijska povelja naglašava odnos policije prema zajednici. Deklaracija o policiji i Europska policijska povelja na prihvatljiv način uređuju navedena pitanja i međusobno se nadopunjuju. Europska policijska povelja iscrpljuje se u nekoliko deklarativnih odredaba u kojima se na uopćen način govori o odnosu policajaca prema zajednici, obazrivom i korektnom postupanju prema građanima, pomoći građanima te potrebi odupiranja zloupotrebi, samovolji, diskriminaciji i korupciji. Povelja naglašava prava policajaca na pridruživanje sindikatima i drugim udruženjima. Etički kodeks u glavnim crtama sadržava načela navedena u povelji. Deklaracija o policiji, nasuprot deklarativnim odredbama Europske policijske povelje, sadržava odredbe o etici policijskog postupanja, koje se odnose na obveze policajca, prava policajca i obveze pravnog sustava.

2.2. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i policijsko djelovanje je objavljeno u okviru Zajedničkog programa između Europske unije i Vijeća Europe naslovljenog „Jačanje borbe protiv zlostavljanja i nekažnjivosti”, kao dio napora da se poboljša profesionalizam policije a u smislu širenja standarda Vijeća Europe o policijskom djelovanju.

Osnovne svrhe policije u demokratskom društvu vođenom vladavinom prava su¹²:

- *održavanje javnog mira, zakona i reda u društvu;*
- *zaštita i poštovanje osnovnih ličnih prava i sloboda, posebno sadržanih u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava;*
- *sprečavanje i borba protiv kriminala;*
- *otkrivanje kriminala;*
- *pružanje pomoći i usluga građanstvu.*

U interesu nezavisnog, nepristranog i efikasnog pružanja policijskih usluga, te s ciljem zaštite od miješanja politike, policiji je dodijeljen širok stupanj diskrecijskih prava u izvršavanju njenih obaveza. S ciljem izvršavanja njenih obaveza, zakon daje policiji pravo korištenja mjera prisile i policija može koristiti razumnu silu kada zakonito vrši svoja ovlaštenja. Posljednjih desetljeća, sa napretkom znanstvenog i tehnološkog znanja, povećala su

---

¹² Preporuka Rec(2001)10 Komiteta ministara državama članicama o Europskom kodeksu policijske etike u članu I.1.

se posebna ovlaštenja koja su dostupna policiji radi obavljanja njenih dužnosti, zajedno sa mogućnošću da upada u ljudske živote i ugrožava individualna ljudska prava.¹³

Kao odgovor na stvarne zloupotrebe ljudskih prava od strane policije, koje su se događale u prošlosti i koje se, nažalost, i dalje događaju u ovom trenutku i u različitim zemljama, jedan od ključnih osnovnih načela Vijeća Europe u vezi sa policijskim djelovanjem je da bi ono trebalo imati zaštitu ljudskih prava kao svoj osnovni cilj. Ne postoji sukob između efikasnog policijskog djelovanja i zaštite ljudskih prava. Naprotiv, put do efikasnog policijskog djelovanja prolazi kroz zaštitu ljudskih prava. Uzimajući u obzir da se policijske aktivnosti u velikoj mjeri obavljaju u bliskom kontaktu sa javnošću, policijska efikasnost zavisi od podrške javnosti. U isto vrijeme, povjerenje javnosti u policiju i podrška policiji su tijesno povezani sa stavom i ponašanjem pripadnika policije prema javnosti, naročito njihovo poštovanje ljudskog dostojanstva i osnovnih prava i sloboda pojedinaca.

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava utvrđuje sveobuhvatan okvir koji regulira operativni rad policijskih službi, čije će poštovanje osigurati podršku javnosti. Većina slučajeva iz sudske prakse Europskog suda za ljudska prava se može koristiti u praktičnom radu sa ciljem poboljšanja stupnja zaštite ljudskih prava u radu policije. Sud naročito stalno ponavlja da članak 3 Konvencije sadrži jednu od najosnovnijih vrijednosti demokratskih društava. Čak i u najtežim okolnostima, kao što su borba protiv terorizma i organiziranog kriminala, Konvencija apsolutno zabranjuje mučenje i nehumano ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje. Za razliku od mnogih klauzula Konvencije, članak 3 ne dozvoljava izuzetak i nikakvo odstupanje nije dozvoljeno, čak i u slučaju javne opasnosti koja prijete opstanku nacije.¹⁴

Poštovanje vladavine prava važi za policiju na isti način na koji se primjenjuje za svakog člana javnosti. Ne smije postojati pokušaj od strane policijskog službenika da prikrije, navede kao izgovor ili da opravda nezakonsku primjenu sile ili nametljivo ponašanje pozivanjem na njegovo zakonsko pravo na primjenu sile ili nametljivo ponašanje. Politička etika i pridržavanje profesionalnih standarda služe da osiguraju pružanje policijskih usluga najviše kvalitete. Ne smije postojati nekažnjivost policijskih službenika za zlostavljanje ili za nedolično ponašanje.¹⁵

Priručnik¹⁶ je izrađen na osnovu Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava, u svjetlu relevantne sudske prakse Europskog suda za ljudska prava, kao i standarda Europskog Komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja i drugih relevantnih standarda uspostavljenih u okviru Vijeća Europe. Prema tome, on je koristan alat

---

¹³Mišljenje Comm DH(2009)4 Komesara za ljudska prava koje se tiče nezavisnog i efikasnog utvrđivanja pritužbi protiv policije u stavovima 15-17.

¹⁴Chahal v. United Kingdom, presuda od 15. novembra 1996. godine.

¹⁵Ibidem, u stavu 18.

¹⁶Murdoch, J., Roche, R., 2013., Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i policijsko djelovanje Priručnik za policajce i druge službenike za provođenje zakona, Publikacija Vijeća Europe, str.20

policiji i drugim državnim organima u sprečavanju i borbi protiv nedoličnog ponašanja ili nekažnjivosti policije i u poštivanju ljudskih prava.

2.3. Policijsko djelovanje

Da bi se u jednom demokratskom društvu podržala vladavina prava, i oni kojima je povjeren zadatak očuvanja reda u društva moraju sami biti predmet odgovornosti pred zakonom. Policijski službenici su u pravom smislu riječi svakodnevni zaštitnici ljudskih prava, ali da bi izvršili taj zadatak, oni često moraju da prekrše prava onih koji namjeravaju da prekrše prava drugih. Problem postizanja odgovarajuće ravnoteže između policijskih ovlaštenja i individualnih sloboda nije nov. On se često izražava u smislu odgovornosti. *Quis custodiet ipsos custodes?* (Ko će čuvati čuvare?) je pitanje koje je odavno postavljeno. Danas, u kontekstu liberalnih demokracija, odgovor na ovaj vjekovima stari problem je obično iskazan u smislu odgovornosti prema zakonu.

Građani očekuju mnogo od policijskih službi, ali također sa pravom zahtijevaju da obavljanje policijskih dužnosti bude u skladu sa zakonom i još da one poštuju određena osnovna načela koja odražavaju prirodu demokratskog društva. Riječ „zakon“ se ne odnosi samo na domaće zakone, već sve više na evropsko pravo koje odražava određene „vrijednosti“ o pitanjima kao što su važnost demokratskih protesta, poštovanje privatnih života pojedinaca i zaštita od proizvoljne primjene policijskih ovlaštenja. Ove vrijednosti su iskazane u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava sa sjedištem u Strassbourgu. Zadatak Europskog suda za ljudska prava je da daje praktične smjernice tumačenjem Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava kada slučaj dođe pred ovaj sud.¹⁷

Sve veća očekivanja od policijskih službenika su direktno izazvana većim očekivanjima od strane članova zajednice da de policijsko djelovanje odražavati određene osnovne vrijednosti i da de se pritom poštovati određeni ključni principi. Ovakve vrijednosti i principi su sadržani u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava. Iako se raznovrsnost domaćih policijskih uređenja i domaćeg kazneno-pravnog sustava poštuje, sve veći broj minimalnih zahtjeva koji se postavljaju pred policiju evropskih zemalja ne treba promatrati kao prijetnju policijskoj službi već više kao policijsko postupanje koje je u skladu sa poštovanjem ljudskih prava koje će pomoći održanju produktivnog odnosa između policije i zajednice. Postoji rizik od toga da se na pojam „ljudska prava“ može gledati kao na „povelju za kriminal“, no time se ignorira važan razvoj sudske prakse Europskog suda za ljudska prava u Strassbourgu koja se odnosi na

---

¹⁷ Ibidem

ljudska prava. Pojam pozitivne obaveze, na primjer, policiji nameće veće odgovornosti u pogledu zaštite žrtava eksploatacije; sve veća netolerancija zlostavljanja od strane policijskih službenika i veća spremnost da se određena zlostavljanja označe kao „mučenje“ također promoviraju profesionalnost i razumijevanje važnosti vladavine zakona u okviru policijske službe.¹⁸

Policijsko djelovanje tradicionalno je imalo reaktivan karakter, no takav način djelovanja se je pokazao neučinkovitim u borbi protiv novih transnacionalnih prijetnji devedesetih godina 20. stoljeća. Došlo je do opadanja povjerenja javnosti u službe za provedbu zakona, ekspanzije privatnih sigurnosnih službi i marginalizacije policije u nekim područjima unutarnje sigurnosti, što je rezultiralo rastom pritiska na policijske agencije da promijene način rada i „policijsku kulturu“ („*cop culture*“). Potraga za alternativama tradicionalnom modelu policijskog djelovanja rezultirala je usvajanjem proaktivnog pristupa umjesto dotadašnjeg reaktivnog.¹⁹

Proaktivan karakter s ciljem prikupljanja informacija o potencijalnim ugrozama u što ranijoj fazi tradicionalna je karakteristika obavještajnog djelovanja. Policija je usvojila proaktivan model djelovanja čime je policijski modus operandi postao sličan onome obavještajnih agencija. Više se ne ograničava na gonjenje osumnjičenika onda kada je kriminal već počinjen već djeluje preventivno i prikuplja informacije o mogućim ugrožavanjima s ciljem sprječavanja samog izvođenja kaznenih djela pri čemu se koristi metodama koje su prije koristile samo obavještajne agencije.²⁰

Došlo je do značajnog pomaka u načinu razmišljanja o tome kako bi učinkovito policijsko postupanje trebalo izgledati. Napušta se staromodan reaktivni pristup te se primjenjuje proaktivan multiagencijski pristup temeljen na ILP modelu (*intelligence-led policing*).²¹

Upravo se s ovim, kriminalističko-obavještajnim modelom rada policije, najčešće povezuje proaktivan policijski pristup. Njegova osnovna funkcija je anticipiranje trendova u kriminalu i proaktivno kreiranje efikasne strategije za prevenciju. Model je ranih devedesetih godina predložen kao glavni pristup novom policijskom djelovanju u strategiji Ministarstva unutrašnjih poslova Ujedinjenog Kraljevstva za suočavanje s rastućim stopama kriminaliteta i zastarjelošću tradicionalnog policijskog rada.²² *Intelligence-led policing* se temelji na tezi da

---

¹⁸ Ibidem, str.21

¹⁹ Gruszczak, A., 2013., *EU Intelligence-led Policing: The Case of Counter-terrorism Cooperation*. U: O'Neill, M., Swinton, K., Winter, A. (Ed.) *New Challenges for the EU Internal Security Strategy*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

²⁰ Lutterbeck, D., 2005., *Blurring the Dividing Line: The Convergence of Internal and External Security in Western Europe*. *European Security*, 14 (2): 231-253.

²¹ Savić, D., 2015., *Organizirani kriminal (ne)prepoznata prijetnja*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.

²² Gruszczak, A., 2013., op.cit.

policija ima obavještajne podatke o zajednici na osnovu kojih se razvijaju procjene da li iz te sredine može doći opasnost. Predstavlja policijsku istražnu djelatnost koja obuhvaća prikupljanje, analiziranje i evaluaciju podataka s ciljem učinkovitog suzbijanja kriminala na svim razinama.²³ Podrazumijeva dosljedno obavljanje policijskih poslova na temelju kriminalističko – obavještajnih informacija. Najčešće se definira kao proaktivan okvir za donošenje odluka za sve organizacijske razine koji olakšava prevenciju, redukciju i sprječavanje kriminala. Fokus modela je na analiziranju, korištenju i diseminaciji obavještajnih informacija te upravljanju problemima i rizicima (OSCE, 2016). Ideja *intelligence-led policing* je da je potrebno prvo uložiti u maksimiziranje znanja o problemu kojem se suprotstavlja i naučiti što više o kriminalu da bi mogli koristiti to znanje za donošenje strateških i taktičkih odluka o prioritetima i o raspodjeli resursa.²⁴

2.4. Uloga policije u društvu

U suvremenom demokratskom društvu policija se mora transformirati u službu koja je odana interesima zajednice kao cjeline i posvećena zaštiti svih građana, bez razlike. Ona treba predstavljati društvo u cjelini, da odgovara njegovim potrebama i da bude odgovorna pred njim. Pored održavanja reda i mira, provođenja zakona i sprječavanja i suzbijanja kriminala, policija mora štiti i poštovati ljudska prava i pružati pomoć i usluge građanima. Pružanje pomoći i usluga odnosi se na onu vrstu pomoći i usluga koje se mogu razumno očekivati od policije s obzirom na njenu osnovnu ulogu, tj. ona treba građanima dati savjete, upozorenja i informacije od značaja za njihovu osobnu i imovinsku sigurnost, kao i da pruža određene druge usluge i pomoć građanima koji se nalaze u opasnosti ili u stanju neke druge potrebe koja je u vezi sa policijskim radom (obiteljski sukobi, nestale osobe, žrtve kaznenih djela, povrijeđene osobe, dezorijentirane ili nekompetentne osobe i slično).²⁵

Unaprjeđenje standarda o ljudskim pravima, vladavini prava i drugim demokratskim vrijednostima društva, do kojeg je došlo u posljednjim desetljećima prošlog vijeka, nije moglo da ostavi po strani policiju i njenu, za čitavo društvo, osjetljivu ulogu. Ona se, dakle, mora izmijeniti da bi i sama bila jedna od ustanova demokratske vlasti i da bi svoju ulogu obavljala na način koji je primjeren i u svemu usuglašen sa novim demokratskim vrijednostima.

---

²³ Karlović, R., 2012., Društvena percepcija javne sigurnosti: Doprinos policije. Doktorski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

²⁴ Wainwright, R. (2.3.2017.) Europol's role in the fight against Organised Crime and Terrorism. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4YAFcIIHe7E>

²⁵ Milosavljević, B., 2004., Ljudska prava i policija, standardi ljudskih prava za policiju – priručnik, Beograd, str. 24

Tradicionalno izgrađivana kao organ državne vlasti i instrument sile u rukama vlade, policija je dugo bila čuvar vrijednosti konvencionalnog morala i branitelj konzervativnih političkih uvjerenja. Kao takva, ona je često bila angažirana na strani protivnika demokracije i služila kao posljednja linija obrane nepopularnih režima.

Osnovne svrhe policije u demokratskom društvu vođenom vladavinom prava su:

- *održavanje javnog mira, reda i zakona u društvu;*
- *zaštita i poštovanje osnovnih osobnih prava i sloboda, posebno onih sadržanih u Europskoj konvenciji o ljudskim pravima;*
- *sprječavanje i borba protiv kriminala;*
- *otkrivanje kriminala;*
- *osiguranje pomoći i servisnih funkcija građanstvu” (članak 1. Europskog kodeksa)²⁶.*

Rad policije u zajednici predstavlja suvremeni način rada policije integriranog u društvo. On, također, zadovoljava načela ljudskih prava i načela pravne države i²⁷:

- *ima za cilj da, u smislu pružanja usluga, stvara sigurnost i osjećaj sigurnosti, te da jača povjerenje građana u rad policije*
- *predstavlja način razmišljanja i postupanja policajaca*
- *ugrađen je u organizaciju, strukturu, hijerarhiju i u rukovodstvo policije*

Rad policije u zajednici (RPZ) konkretno predstavlja²⁸:

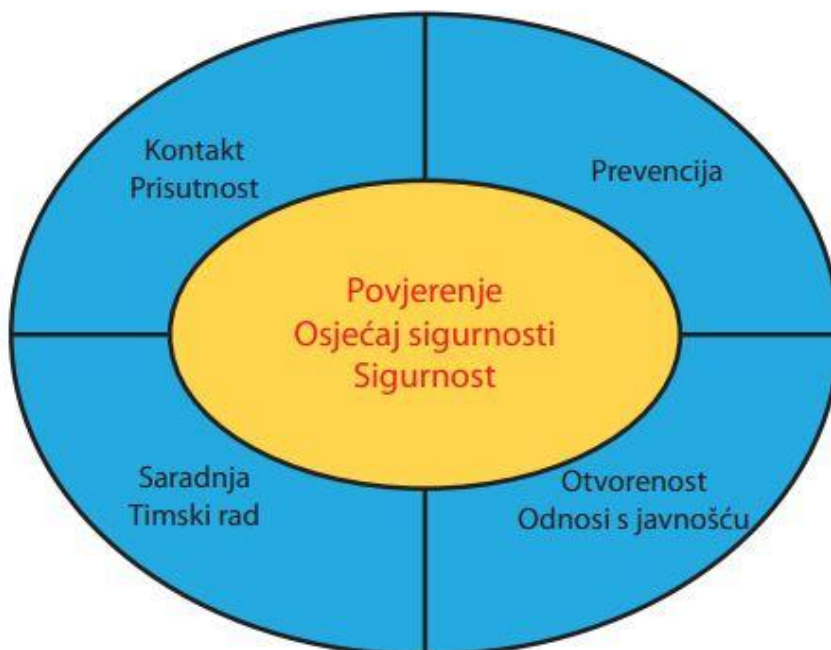
- *proaktivni i preventivni rad policajaca*
- *otvorenu komunikaciju sa građanstvom*
- *rad osposobljenih RPZ policajaca, koji u svojoj regiji ostvaruju i njeguju kontakt sa građanima, poduzećima i institucijama*
- *provođenje projekata „Marketinga sigurnosti“ (projekti u kojima policija surađuje sa drugim institucijama ili osobama kako bi dugoročno povećala sigurnost i osjećaj sigurnosti)*
- *sve ostale mjere koje omogućavaju, podržavaju i unapređuju RPZ.*

---

²⁶ Ibidem, str.25

²⁷ Čutura, D., Emkić, H., Golijanin, M., i dr.; 2010., Rad policije u zajednici u BiH, Priručnik, Sarajevo., str.14

²⁸ Ibidem

Slika 1. Osnovni ciljevi rada policije

(izvor: Čutura, D., Emkić, H., Golijanin, M., i dr.; Rad policije u zajednici u BiH, Priručnik, Sarajevo, 2010.)

U sredini ovog prikaza su navedena tri osnovna cilja rada policije u zajednici (RPZ): RPZ ne radi samo na pružanju objektivne sigurnosti nego je skoncentriran i na jačanje često od objektivne sigurnosti različitog osjećaja sigurnosti građana i na izgradnju povjerenja između građana i policije. Iskustvo pokazuje da osjećaj sigurnosti kod građana u prvom redu zavisi od toga da li se njihovo direktno okruženje čini urednim i sigurnim. Građani ne dobivaju osjećaj sigurnosti iz statističkih brojki koje prikazuju objektivnu sigurnost. Međutim, vidljiva prisutnost policije je izuzetno značajna za osjećaj sigurnosti. U četiri vanjska dijela grafičkog prikaza predstavljene su glavne oblasti na koje se u okviru RPZ-a mora obratiti posebna pažnja kako bi se mogla postići tri cilja koja su navedena u centru „RPZ jajeta“. Kontakt i prisutnost policije su od centralnog značaja. Vidljiva prisutnost ljubaznog policajca dokazano pospješuje osjećaj sigurnosti kod građana. Ukoliko građani lično poznaju policajca, povjerenje raste. Djelovanje RPZ policajca je skoncentrirano na ovaj fenomen i on aktivno traži kontakt sa građanima iz njegove regije. U ovu svrhu se komunikacijske sposobnosti svih pripadnika policije unapređuju kroz TA-nastavu (obuku vrše specijalno obučeni TA-treneri).²⁹ Kako se ne bi moralo djelovati tek na posljedice (kaznena djela, nesreće, smetnje), u proaktivnom radu

²⁹ TA - Transakcijska analiza - Obuka iz oblasti komunikacije sa težištem na upravljanju konfliktima

se vrši prevencija da bi se smanjile negativne pojave, odnosno da bi se njihovi uzroci mogli ukloniti. Ovo je zadatak cijele policije, ali posebno RPZ policajaca. Oni su prvenstveno usmjereni na preventivni i proaktivni rad koji iziskuje mnogo vremena. Zbog toga su oni oslobođeni svakodnevnog reaktivnog i represivnog rada, čiji obim ostale policajce zapravo onemogućava da budu proaktivni. Preventivno pristupanje problemima i pronalaženje dugoročnih rješenja često zahtijeva izradu projekata i planova. Nakon što se prepoznaju problemska polja i njihovi mogući uzroci, policija najčešće nije u mogućnosti da sama izradi konceptualna rješenja i da odredi potrebne mjere, već to uspijeva uz suradnju i partnerstvo sa državnim institucijama, nevladinim organizacijama, drugim institucijama ili sa građanima. Takav partnerski projektni rad naziva se „Marketing sigurnosti“. Zbog toga se u cijeloj policiji, posebno u uniformiranoj policiji, obučavaju stručnjaci ove vrste projektnog menadžmenta. Preventivno i dugoročno rješenje predstojećih problema građanima pokazuje da država i policija shvaćaju njihove brige ozbiljno i da konkretno traže rješenja. To stvara povjerenje i osjećaj sigurnosti. Suradnja između građana i policije uvjetuje da građani shvate što je zadatak policije, koji se ciljevi prate i kojim mjerama i radnjama oni trebaju biti postignuti. RPZ u tu svrhu koristi svako moguće medijsko sredstvo za odnose sa javnošću, kako bi rad policije približili građanima, odnosno kako bi im taj rad bio jasan. Otvorenost u radu policije značajno utječe na stvaranje povjerenja. Zbog toga je izuzetno važno da se radne oblasti, priželjkivani ciljevi i sredstva kojima oni trebaju biti postignuti građanima jasno i otvoreno objasne.³⁰

Okrenutost policije u demokratskom društvu ka potrebama cijele zajednice, umjesto isključivo ka potrebama političkog sustava, dovela je do krupnih promjena u njenoj ulozi, strukturi i odnosima prema društvu. U tom okviru, posebnu pažnju zaslužuju promjene na području odnosa policije sa građanima i lokalnim zajednicama. Strategija tih odnosa počiva na izvjesnom stupnju decentralizacije policije, razvoju partnerskih odnosa sa građanima i korištenju potencijala lokalne zajednice za poboljšanje stanja sigurnosti. Kao zajednički nazivnik za različite oblike te nove strategije koristi se pojam „policija u zajednici“ (*community policing*). Tom strategijom želi se zamijeniti stari represivni policijski stil koji u čitavom svijetu bilježi sve slabije rezultate na polju kontrole kriminaliteta i dovodi do sve većeg nepovjerenja javnosti u policiju i njenu efikasnost.³¹

Prateći nove trendove, Centar UN za ljudska prava radio je više godina na razvijanju načela za djelovanje policije u lokalnoj zajednici.

---

³⁰Čutura, D., Emkić, H., Golijanin, M., i dr.; 2010., Rad policije u zajednici u BiH, Priručnik, Sarajevo, str.16

³¹Milosavljević, B., 2004., Ljudska prava i policija, standardi ljudskih prava za policiju – priručnik, Beograd, str..25

2.5. Opća načela policijskog postupanja

Načela za djelovanje policije u lokalnoj zajednici su³²:

- 1) *Između policije i članova lokalne zajednice koji poštuju zakon treba se razvijati partnerstvo.*
- 2) *Potrebno je utvrditi politiku za odnose policije sa lokalnom zajednicom i planirati konkretne aktivnosti.*
- 3) *Policajci trebaju biti obučeni za prihvaćanje kulturnih, etničkih i drugih različitosti.*
- 4) *Potrebno je uvesti posebne programe za održavanje odnosa policije sa lokalnom zajednicom i za obavještanje javnosti.*
- 5) *Policija treba održavati redovne odnose sa svim skupinama unutar lokalne zajednice.*
- 6) *Policajci trebaju biti redovno prisutni u okruženju.*
- 7) *Treba unaprijediti sudjelovanje lokalne zajednice u policijskim djelatnostima i programima za javnu sigurnost zajednice.*
- 8) *Lokalna zajednica treba sudjelovati u identifikaciji problema i pitanja koja zaslužuju brigu policije.*
- 9) *Treba koristiti kreativne pristupe pri rješavanju problema i razvijati posebne aktivnosti za rješavanje specifičnih problema lokalne zajednice, uključujući netradicionalnu taktiku i strategiju.*
- 10) *Politika, strategija i djelovanje policije treba biti koordinirano sa drugim vladinim službama i nevladinim organizacijama.*

2.6. Demokratska kontrola i odgovornost policije

U demokratskom otvorenom društvu ne može se prepustiti samo vladi da kontrolira policiju, jer to nije ideja koja može uživati povjerenje. Pored vlade, kao nositelja izvršne vlasti, kontrolu trebaju vršiti i druge dvije grane državne vlasti: zakonodavstvo i sudstvo. Parlament obično vrši kontrolu preko svog posebnog kontrolnog tijela (odbora, komisije), koje treba biti ovlašteno jasnim kontrolnim ovlastima. Dio svojih kontrolnih ovlasti, parlament može prenijeti i ombudsmanu, koji će imati pravo da istraživa pritužbe građana na rad policije i da provodi

---

³² International Human Rights standards for Law Enforcement, New York – Geneve: UN, High Commissioner for Human Rights, Centre for Human Rights, 2000.

istrage po vlastitoj inicijativi. Posebno parlamentarno tijelo za budžet ili budžetska inspekcija treba kontrolirati raspolaganje sredstvima od strane policije, budući da je ona jedan od najvećih potrošača budžeta. Sudovi, kao nositelji kontrolnih ovlasti prema policiji, trebaju biti uključeni u preventivnu kontrolu (odobravanje korištenja posebnih ovlasti policije, kao što je prisluškivanje, na primjer) i da odlučuju o kaznenoj i građanskoj odgovornosti policajaca, kao i da ukupnim suđenjem u kaznenom postupku kontroliraju rezultate policijskog rada u pretkaznenom postupku.³³

„Policija će biti odgovorna državi, građanima i njihovim predstavnicima. Ona će biti predmet efikasne vanjske kontrole.“³⁴

Građani i njihovi predstavnici moraju biti uključeni u kontrolu policije, jer je to preduvjet za uspostavljanje zdravih međusobnih odnosa između policije i javnosti. Kako bi policija postala odgovorna prema javnosti, nužno je da, najprije, njen rad bude otvoren i izložen sudu javnosti, kao i da postoje uspostavljeni kanali ili mehanizmi za ostvarivanje te vrste odgovornosti. Najprije moraju postojati nepristrane procedure za rješavanje o žalbama građana na rad policije, i to takve u čiju će pravednost vjerovati sami građani.

Demokratska policija podrazumijeva da policija bude i da samu sebe smatra odgovornom za građane, njihove predstavnike, državu i zakon. Osnovna odlika demokratske policije jeste razumijevanje da je potrebna suglasnost naroda. Preduvjeti za dobivanje podrške naroda su omogućiti transparentnost tijekom policijskih operacija, održavanje komunikacije i međusobnog razumijevanja sa građanima kojima policija služi i koje štiti. Policija će ojačati legitimitet države ukoliko u svom svakodnevnom radu pokaže da odgovara na potrebe i očekivanja javnosti i da koristi autoritet države u interesu građana.³⁵

Najčešće se kod demokratske kontrole rada policije kao pitanja koja treba nadzirati izvana, spominju policijska etika i ljudska prava.

Kad je riječ o policijskoj etici tema se svodi na pitanje korupcije u policiji, a kad je riječ o poštivanju ljudskih prava, kontrola se promatra kroz ulogu policije vezano za probleme diskriminacije, policijske istrage, podršku žrtvama i svjedocima kaznenih djela, uhićenje i zadržavanje, održavanje javnog reda i čuvanje demokratskih sloboda, korištenje sile, tortura, prinudni nestanci i ostali vidovi okrutnog ili degradirajućeg ponašanja. Pored nadzornih

---

³³Usp., Milosavljević, B., 2004., Ljudska prava i policija, standardi ljudskih prava za policiju – priručnik, Beograd., str.31

³⁴ Europski kodeks policijske etike, Preporuka Vijeća Europe (2001)10 od 19. rujna 2001., usvojena na 765. sjednici zamjenika ministara., čl. 59.

³⁵ Bayley, D., Demokratizacija policije u inostranstvu, Washington, 2001, str. 13 i Jeremy Trevis, Policija u tranziciji, Budimpešta, 1998., str.14

institucija, koje se ogledaju kroz rad pravosuđa, nevladinih organizacija, Skupštine Županije, te drugih tijela i komisije, važno je naglasiti značaj partnerstva između policije i javnosti koji se ostvaruju kroz javno objavljivanje izvještaja, stvaranje foruma za otvorene diskusije, projekte rada policije u lokalnoj zajednici, približavanje manjinskim zajednicama, suradnju policije sa građanskim društvenim grupama, što sve na neki način doprinosi demokratizaciji rada policije.

Država ima obavezu poduzeti mjere kako bi spriječila ili kaznila povredu koju su učinili njeni predstavnici. Europski sud za ljudska prava je ustanovio niz obaveza prema kojima države članice trebaju poduzeti mjere kako bi se osigurao nadzor nad radom policije.³⁶ Taj nadzor podrazumijeva materijalne i proceduralne obaveze države. Materijalne se ogledaju u tome da država treba preventivno osigurati pravila ili standarde za uređivanje policijskog djelovanja ili dobru opremljenost mjesta za pritvor. S druge strane, proceduralne mjere su korektivnog karaktera i trebaju omogućiti pravo podnositelju pritužbe na djelotvornu istragu po pitanju njegovih tvrdnji. Zahtjev da države EU provedu djelotvornu istragu su jasno utvrđeni u nekoliko presuda ESLJP³⁷, kao i obveza da se istraže slučajevi mučenja.

Sud je izradio pet ključnih načela za djelotvornu istragu pritužbi protiv policije, koji uključuju povrede iz članka 2 i 3. EKLJP:

- 1) *nezavisnost, nema institucionalnih niti hijerarhijskih veza između istražitelja i službenika koji su predmet pritužbe, što rezultira stvarnom i praktičnom nezavisnošću;*
- 2) *adekvatnost, istraga treba biti u stanju sakupiti dokaze kako bi se utvrdilo je li ponašanje policije protiv kojeg je podnesena pritužba bilo nezakonito i kako bi se identificirali i kaznili oni koji su odgovorni;*
- 3) *bez odlaganja, istragu treba provesti bez odlaganja i u najkraćem roku kako bi se održalo povjerenje u vladavinu prava;*
- 4) *javna kontrola, postupci i donošenje odluka trebaju biti otvoreni i transparentni kako bi se osigurala odgovornost*
- 5) *sudjelovanje žrtava, podnositelj pritužbe treba biti uključen u postupak podnošenja pritužbe kako bi zaštitio svoje legitimne interese.*

Najvažniji pravni izvori koji reguliraju osnovna načela nadzora nad radom policije su: Konvencija UN-a protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih postupanja i kažnjavanja, EKLJP, presude ESLJP, izjave i tumačenja koje je utvrdio Europski komitet za

---

³⁶ Izvještaj o nadzoru nad radom policije u zemljama Vijeća Europe septembar 2015, ažurirano 2017. godine, objavljeno <https://rm.coe.int/police-oversight-mechanism-in-coe-member-states-bih-srp-cro/168078a7a4>

³⁷ Labita protiv Italije (26772/95) od 6.4.2000., Asesenov protiv Bugarske (90/1997/874/1086) od 28.10.1988. i dr.

sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT), Europski policijski etički kodeks i dr.

Prema EU zakonodavstvu ključna načela demokratske kontrole policije pod kojima trebaju raditi organi koji nadziru rad policije su:

- 1. Organ treba biti dovoljno odvojen od policijske hijerarhije koja je predmet njegovog zadatka;*
- 2. Njima trebaju upravljati i kontrolirati ga lica koja nisu trenutno u policijskoj službi;*
- 3. Općenito govoreći, on treba imati ovlaštenje i nadležnost da se po vlastitom nahođenju, obrati široj javnosti u vezi sa aspektima svog posla;*
- 4. Da bi vršio svoje funkcije djelotvorno, treba mu osigurati adekvatna financijska i materijalna sredstva, i treba ga financirati država;*
- 5. Njegova zaduženja trebaju biti jasno utvrđena u ustavnom, zakonodavnom ili drugom formalnom tekstu, koji precizira njegov sastav, ovlaštenja i sferu nadležnosti;*
- 6. Njegovim istraživanjima moraju se osigurati sva policijska ovlaštenja kako bi im se omogućilo vršenje pravičnih, nezavisnih i djelotvornih istraga, naročito ovlaštenje za dobivanje svih informacija koje su neophodne za vršenje djelotvorne istrage;*
- 7. Organi za nadzor nad radom policije i policija trebaju proaktivno osigurati da pripadnici šire javnosti postanu svjesni uloge i funkcioniranja organa za nadzor i i svojih prava da podnesu pritužbu;*
- 8. Organ za nadzor nad radom policije će imati adekvatna ovlaštenja da vrši svoje funkcije i po potrebi treba imati ovlaštenja da istraži, zahtjeva istragu ili prati istragu:*
  - ozbiljnih incidenata koji su rezultat djelovanja policijskih službenika;*
  - upotrebu smrtonosne sile od strane policijskih službenika ili službenih lica koja provode zakon i smrtnih slučajeva u pritvoru;*
  - tvrdnji da su policijski službenici i službena lica koja provode zakon koristili mučenje ili svirepe, neljudske ili ponižavajuće postupke ili kazne ili*
  - tvrdnji ili pritužbi o povredi dužnosti policijskih službenika ili službenih lica koja provode zakon.*

3. UPOTREBA SILE U POLICIJSKOM DJELOVANJU

Upotreba sile predstavlja značajan izazov policijskim službama i policijskim službenicima pojedinačno. Policijske službe moraju osigurati da su policijski službenici obučeni i da imaju opremu koja im omogućava efikasno obavljanje zahtjevnih zadataka. Osim toga, vlade moraju osigurati da pravni okviri koji reguliraju upotrebu sile od strane policijskih službenika budu dovoljno jasni, kako bi se zaštitili i javnost i policijski službenici. Moraju postojati mehanizmi odgovornosti, zajedno sa dovoljnim resursima i ovlaštenjima koja ih čine efikasnim. Policijski službenici moraju imati povjerenje da će uživati podršku kada se pravilno ponašaju i da će im biti garantiran pravičan postupak u bilo kakvoj istrazi navoda o nepropisnoj upotrebi sile sa njihove strane.

U određenim europskim državama postoji ono što je opisano kao „kultura nekažnjavanja“, gdje državni službenici mogu vršiti zlostavljanje bez straha od sankcija. Ovo je posljedica stava koji zatvara oči pred takvom praksom.³⁸ Kao posljedica, primjena rutinskog i sistematskog zlostavljanja je ukorijenjena u policijskim službama određenih država, opraštana (ako ne čak i implicitno poticana) od strane nadređenih službenika, tužitelja i sudaca, pa čak i kada se ovakva praksa otkrije male su indicije da će prekršitelji biti kazneno gonjeni.³⁹ Odsustvo objektivne i efikasne istrage navoda o mučenju i zlostavljanju može stvoriti klimu nekažnjivosti.⁴⁰ Postupanje tijekom kojeg se krše europski standardi ni u kom slučaju nije ograničeno na određene države. U izvještaju o nedavnoj posjeti Švicarskoj, Europski komitet za sprečavanje mučenja je utvrdio da „skupljene informacije ukazuju da pojava policijske brutalnosti kojima je CPT bio svjedok ranije“ i dalje postoje. Takvo zlostavljanje, koje je potvrđeno i konzistentnim medicinskim dokazima, javlja se najčešće tijekom uhićenja ili tijekom prijevoza do policijske stanice i tijekom početnog ispitivanja u policijskoj stanici.⁴¹ Ovakva klima ima negativan utjecaj na podršku javnosti policiji. Međutim, situacija se može poboljšati kroz provođenje zakonom propisane obuke i drugih reformi, kao i kroz poboljšane

---

³⁸14th General Report, CPT/Inf (2004) 28, stav 25.; prema Murdoch, J., Roche, R., 2013. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i policijsko djelovanje

³⁹CommDH(2004)3, 'Report of the Commissioner for Human Rights on the visit to Latvia, 5- 8 October 2003', stavovi 10-13 u stavu 13: „U državi u kojoj, u građanskom društvu, postoje ozbiljni problemi u vezi sa ponašanjem nekih pripadnika policije posebno je teško da se razumije kako niti jedan slučaj nije doveden direktno pred sudove“

⁴⁰„Police Torture and other ill-treatment–It’s ‘just normal’ in Moldova”, Amnesty International, novembar 2009. godine, dostupno na: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR59/009/2009/en/1b2df020-bf3d-4bfb9bb9-c7ea620d562a/eur590092009eng.pdf>

⁴¹Rapport au Conseil fédéral suisse relatif à la visite effectuée en Suisse par le Comité européen pour la prévention de la torture et des peines ou traitements inhumains ou dégradants (CPT) du 10 au 20 octobre 2011, CPT/Inf (2012) 26 at paragraph 10.

uvjete rada policijskih službenika. Na primjer, u svom izvještaju o nedavnoj posjeti Gruziji, CPT je istakao da je „uspostavljanje jasnih pravila (u odnosu na upotrebu sile) ... također doprinijelo poboljšanju profesionalizma kod policijskih službenika i, kao rezultat, povjerenja javnosti u policiju“.⁴² Ovo poglavlje se fokusira na upotrebu sile od strane policije.

Najvidljiviji dio vlasti je policija. Njene glavne dužnosti su:

- *da održavaju vladavinu prava i javni mir;*
- *da štite i poštuju osnovna prava i slobode pojedinaca;*
- *da sprečavaju i da se bore protiv kriminala;*
- *i da pružaju pomoć i usluge zajednici.*

Od policijskih službenika se zahtijeva da prilikom obavljanja svojih dužnosti poštuju i štite dostojanstvo ljudi i da poštuju prava svih lica. Na osnovu svojih zahtjevnih odgovornosti, od policijskih službenika se ponekad zahtijeva da koriste silu u toku obavljanja svojih dužnosti. Do toga može doći u različitim kontekstima: na primjer, tijekom uhićenja nasilne osobe; ako je neophodno da se sami zaštite od drugih; ili kako bi se spriječilo vršenje kaznenog djela. Izuzetno je važno da upotreba sile od strane policije bude svedena na neophodni minimum, da se primijeni zakonito i da se može opravdati. Ovo je slučaj, kako u pogledu osiguranja usuglašenosti sa zakonom, tako i osiguranja povjerenja javnosti u policiju. Prihvaćajući važnost ovog pitanja, upotreba sile u policiji je strogo regulirana domaćim i međunarodnim zakonima. Kao što je navedeno prethodno, Sud u Strassburgu ima veliki broj slučajeva koji se odnose na upotrebu sile od strane policije. Ova sudska praksa je okvir za razmatranje je li upotreba sile od strane policije zakonita. Ona također pruža korisne smjernice svim policijskim službenicima, bez obzira na njihov rang. Osnovni članovi Konvencije koji reguliraju upotrebu sile od strane policije su članovi 2. i 3. Član 2. ograničava upotrebu smrtonosne ili potencijalno smrtonosne sile na veoma ograničeni broj okolnosti (u stvari, gdje je takva upotreba apsolutno neophodna za zaštitu života). Član 3. nameće apsolutnu zabranu mučenja i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Oba člana zahtijevaju da domaće zakonodavstvo spriječi postupanja koja su njima zabranjena i zahtijevaju da države poduzmu određene korake kako bi spriječile ponašanje kojima se oni krše. Isto tako, oni zahtijevaju da vjerodostojni navodi o upotrebi sile od strane državnih faktora budu predmet efikasne istrage. Jedan od najefikasnijih metoda za djelovanje u skladu sa standardima Konvencije je da se osigura da svi vjerodostojni navodi o

---

⁴² Izvještaj vladi Gruzije o posjeti Gruziji obavljenoj od strane Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) od 5. do 15. februara 2010. godine, CPT/Inf (2010) 27 u stavu 15.

neprimjernoj upotrebi sile budu predmet efikasne istrage. Efikasna istraga, sprovedena od strane nezavisnih tijela, pomoć će da se osigura usuglašenost sa obavezom istrage iz članova 2. i 3. Konvencije. Osim toga, efikasna istraga će pomoći policijskim službenicima, da sa određenim stupnjem točnosti predvide standarde kojih se trebaju pridržavati. Policijski službenici će također uživati veću zaštitu od neosnovanih ili malicioznih navoda, koje efikasna istraga eliminira kao bez osnove.⁴³

U vezi sa upotrebom smrtonosne sile, član 2. nameće test koji zahtijeva da bilo kakva sila koju primijeni država ne smije prekoračiti silu koja je „apsolutno neophodna“. Ovo je test stroge proporcionalnosti, tako da sila mora biti strogo proporcionalna postizanju jednog od ciljeva utvrđenih članom 2.(2)(a) do (c).⁴⁴ Smrtonosna sila se definira kao:

- *sila kojoj je namjera da bude smrtonosna i koja ima taj efekt;*
- *sila čiji je rezultat smrt lica i za koju se je razumno moglo predvidjeti da će izazvati takav efekt; i*
- *upotreba sile koja za rezultat ima ozbiljne povrede lica, pri čemu je moglo da dođe do smrti.*

Član 2. „u osnovi ne definira slučajeve kada je dozvoljeno namjerno ubojstvo pojedinca, već opisuje situacije u kojima je dozvoljeno da se „koristi sila“ što može dovesti do lišavanja života kao neželjenog ishoda.“⁴⁵ Drugim riječima, činjenica da se jedno od scenarija utvrđenih članom 2.(2) (a) do (c) može dogoditi ne znači da se smrtonosna sila može primjenjivati. Ovo nije prag koji, kad se ispuni, dozvoljava primjenu smrtonosne sile. Bilo kakva upotreba smrtonosne sile mora biti isključivo u legitimne svrhe. Bilo kakav drugi pristup će biti nekonzistentan sa zahtjevom da su prava zaštićena Konvencijom realna i efikasna. Smrtonosna ili potencijalno smrtonosna sila se može primijeniti samo u zakonske svrhe. U praksi, jedini zakonski cilj, koji može opravdati upotrebu takve sile je kada je apsolutno neophodno da se zaštiti život osobe, bez obzira je li to osoba koje koristi silu ili druga osoba.

3.1. Međunarodni pravni standardi koji uređuju policijsku uporabu sredstava prisile

Nacionalni propisi uporabu sredstva prisile propisuju u rasponu od gotovo neograničene ovlasti na uporabu sredstava prisile, uključujući i vatreno oružje, do krajnje restriktivnih propisa kojima se uporaba sredstva prisile ograničava na krajnju nuždu i nužnu obranu, pa čak i uže od toga. Standardi o uporabi sredstava prisile koje su postavili Ujedinjeni narodi i Vijeće Europe

---

⁴³ Murdoch, J., Roche, R., 2013., Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i policijsko djelovanje Priručnik za policajce i druge službenike za provođenje zakona, Publikacija Vijeća Europe, str.25

⁴⁴ McCann and Others v the United Kingdom, presuda od 27. septembra 1995. godine, stav 149.

⁴⁵ Ibidem, stav 18.

određuju minimum ograničenja uporabe sredstva prisile u suvremenom demokratskom društvu prihvatljiv za sve demokratske države. Iz analize nekih zakona o policiji zemalja članica Vijeća Europe, uzimajući u obzir postojanje različitih policijskih struktura i sredstava za organizaciju policije, može se zaključiti da su zakoni o policiji dijela tranzicijskih država zadržali tradicionalnu formu, ali su u odredbe o uporabi sile, prvenstveno vatrenog oružja, na odgovarajući način implementirane odredbe Europske konvencije o ljudskim pravima s pratećim instrumentima. Odredbe o uporabi sile u hrvatskom zakonu o policiji ne mogu se svrstati u tu skupinu zakona. Odredbe o uporabi sredstava prisile i vatrenog oružja nisu mijenjane pa je nužno sustavno i temeljito uređenje uporabe sredstava prisile, posebno uporabe vatrenog oružja.⁴⁶

Međunarodni pravni izvori predstavljaju standarde učinkovitog policijskog postupanja i zaštite ljudskih prava. Učinkovit rad policije ne smije se temeljiti na kršenju temeljnih ljudskih prava, a policija može i mora biti učinkovita uz poštovanje ljudskih prava.⁴⁷ Propisi kojima je propisan zakoniti rad policije moraju uvažavati standarde poštovanja ljudskih prava, načelno propisanih konvencijama, preporukama i deklaracijama međunarodnih organizacija, UN, Vijeća Europe i strukovnih policijskih organizacija. Radi zaštite ljudskih prava, policijski službenici moraju biti educirani o značenju zaštite ljudskih prava i prihvatiti zaštitu prava osoba prema kojima postupaju kao osnovno polazište prije donošenja odluke o primjeni policijskih ovlasti.⁴⁸ Policijske ovlasti mogu se i moraju provoditi uz potpunu zaštitu ljudskih prava, a poznavanje i primjena propisa ne smije i ne može biti zapreka učinkovitosti rada policije.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima⁴⁹ najznačajniji je izvor o ljudskim pravima. Za policijsko postupanje svakako su važne odredbe članka 6. Pakta. Tim se odredbama štiti pravo na život, traži se da to pravo bude zaštićeno zakonom i zabranjuje proizvoljno lišavanje života. Pravo na lišenje života samo u iznimnim slučajevima može biti derogirano zakonom radi nužne obrane i zakonitog postupanja službenika odgovornih za primjenu zakona. Države potpisnice Pakta pozivaju se na ukidanje smrtne kazne, zabranu izvršenja smrtne kazne za osobe koje u vrijeme počinjenja kaznenog djela nisu navršile 18 godina i trudnim ženama. Odredba u članku 9. Pakta u biti sadržava odredbe ustanove *habeas corpus*. Odredbom su propisuje sustav uvjeta za uhićenje odnosno privremeno ograničenje slobode osoba pod sumnjom da su počinile kazneno djelo:

1. Nitko ne smije biti lišen slobode osim zbog razloga i po postupku koji su

---

⁴⁶ Škrtić, D., Međunarodni pravni standardi kojima se uređuje policijska uporaba sredstava prisile... Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 14, broj 1/2007, str. 187-214.

⁴⁷ Horvatić, Ž., Kazneno pravo i druge kaznene znanosti, odabrani radovi, U ime ljudskih prava, Zagreb, 2004., str. 677.

⁴⁸ Ibidem, str. 682.

⁴⁹ Narodne novine – Međunarodni ugovori, 12/1993.

propisani zakonom.

2. *Osoba lišena slobode mora u trenutku lišenja slobode biti upoznata s razlozima lišenja slobode i sadržajem optužbe.*
3. *Osobe lišene slobode ili pritvorene zbog sumnje na počinjenje kaznenog djela moraju biti u najkraćem roku izvedene pred sud.*
4. *Osoba lišena slobode ima pravo da o lišenju slobode odlučuje sud.*
5. *Osoba nezakonito lišena slobode ima pravo na kompenzaciju.*

Deset temeljnih standarda ljudskih prava za službenike koji provode pravo⁵⁰ Ujedinjenih naroda, kao globalne međunarodne organizacije, temeljni su međunarodni izvor standarda za postupanje policijskih službenika, uključujući i uporabu sile. Obuhvaćaju: pravo svih na jednaku zakonsku zaštitu bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, posebno od nasilja i prijetnji; postupanje sa žrtvama sa žaljenjem i uvažavanjem i osobito zaštitom njihove sigurnosti i privatnosti; uporabu sile kad je prijeko potrebna i u najmanjoj mjeri s obzirom na okolnosti; izbjegavanje uporabe sile kad se nadziru nezakonita ali nenasilna okupljanja, a za raspršivanje nasilnog okupljanja uporaba sile u najmanjoj potrebnoj mjeri; zabranu uporabe smrtonosne sile osim kad je nužna radi zaštite života policijskog službenika ili života drugih; uhićenje osoba samo kad za to postoji zakonska osnova; osiguranje svim uhićenima pristup promptnom izvješćivanju obitelji i zakonskih zastupnika kao i nužnoj medicinskoj pomoći; humano tretiranje zadržanih, zaštitu od arbitrarnog lišavanja života i obvezu izvještavanja nadređenog i državnog odvjetnika o svim kršenjima osnovnih standarda. Uporaba smrtonosne sile odnosno vatrenog oružja mora biti precizno određena jer uključuje rizik od usmrćenja ili ozbiljnih ozljeda.

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda⁵¹ važna je za kazneno pravo. Odredbe materijalnog prava sadržane su u više članaka, a spomenut ćemo i поближе navesti samo članke 1. i 5. koji sadržavaju odredbe o pravu na život i pravu na sigurnost. Pravo na život iz članka 6. Pakta detaljnije se razrađuje u odjeljku 1.1., članku 2., pa je namjerno lišenje života bilo dopušteno samo u izvršenju smrtne kazne u zemljama koje za najteža kaznena djela propisuju smrtnu kaznu.¹⁰ Konvencija je od usvajanja 4. studenoga 1950. u Rimu, dopunjena Protokolom br. 6 koji je usvojen 28. travnja 1983. u Strasbourgu. Taj protokol o ukidanju smrtne kazne ne isključuje smrtnu kaznu za djela počinjena u vrijeme rata ili neposredne ratne opasnosti. Potpisnice Konvencije suglasile su se o potrebi ukidanja smrtne kazne u svim

---

⁵⁰ Basic Principles on the use of Force and Firearms by Law Enforcement officials, usvojena na 8. kongresu UN u Havani od 27. kolovoza do 7. rujna 1990. godine.

⁵¹ Narodne novine – Međunarodni ugovori, 6/1999, 8/1999.

okolnostima te izrazile volju država potpisnica Konvencije i Protokola br. 6 da usvajanjem, potpisivanjem i ratificiranjem sporazuma odnosno Protokola br. 13 ukinu smrtnu kaznu u svim okolnostima.

Članak 2. Konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama sadržava zabranu namjernog lišavanja života i postavlja zahtjev da svačiji život bude zaštićen zakonom. Drugi stavak članka 2. glasi: “Lišavanje života neće biti tretirano u suprotnosti s odredbama ovog članka kad je rezultat uporabe sile koja nije ništa manja nego apsolutno neophodna: a. u obrani osobe od nezakonitog nasilja; b. u cilju izvođenja zakonitog uhićenja ili sprječavanja bijega zakonito uhićene osobe; c. u zakonito poduzetoj akciji radi slamanja nemira ili pobune.” S odredbama Konvencije, dakle, nije u suprotnosti lišenje života upotrebom sile koja je u skladu s odredbama članka 2. stavka 2. Konvencije. Članak 2. Konvencije primarno ne definira slučajeve kad je dopušteno namjerno ubiti pojedinca, ali opisuje situacije kad je dopušteno uporabiti silu koja može rezultirati nenamjeravanim ishodom, lišavanjem života. Uporaba sile, ipak, mora biti “ne više nego apsolutno neophodna” za postizanje jednog od ciljeva izraženih u točkama a, b ili c. Konkretno, sila mora biti proporcionalna za ostvarenje ciljeva postavljenih u stavcima a, b ili c.

Deklaracija o policiji rani je pokušaj osiguranja etičkih standarda policije, a Europski kodeks policijske etike njezina je nadogradnja. Europski kodeks policijske etike sadržava i smjernice za policijske intervencije i uporabu sile u obavljanju policijskih poslova. Europski kodeks policijske etike, sukladno Konvenciji za zaštitu temeljnih ljudskih prava i sloboda, propisuje obvezu policije da poštuje svačije pravo na slobodu.⁵² Uporaba sile, koja može rezultirati usmrćenjem osobe kao nenamjeravanim ishodom uporabe sile koja je apsolutno nužna, tzv. *no more than absolutely necessary standard*. Polazište za policijske intervencije uključujući i uporabu sile treba biti utemeljeno na pravu. Arbitrarna uporaba sile ne može biti prihvaćena. Policijska uporaba sile uvijek se mora smatrati iznimnom mjerom i, kad postoji potreba za njom, ne smije se uporabiti u većoj mjeri nego što je to apsolutno nužno i mora biti razmjerna legitimnom cilju koji njome treba postići. Nikakvu fizičku silu ne bi trebalo uporabiti ako nije nužno potrebna, oružje ne bi trebalo uporabiti ako nije nužno potrebno. Nacionalni zakoni i propisi moraju sadržavati odredbe o uporabi sile na načelima prijeke potrebe i razmjernosti.⁵³ Policija je kao organizacija i svaki pripadnik policije obavezan je *ex officio* kontrolirati zakonitost prije i tijekom svojih intervencija.

---

⁵² Europski kodeks policijske etike, Preporuka Vijeća Europe (2001)10, članak 35.

⁵³ Ibidem., članak 37.

3.2. Opća načela upotrebe sile i vatrenog oružja

Upotreba sile i vatrenog oružja prema pojedincu predstavlja po posljedicama najteži prinudni zahvat koji država vrši prema njemu. Ovlast za primjenu te vrste prinude najčešće ima policija, koja to čini korištenjem posebnih sredstava za neposrednu prinudu (sredstva prinude). Upravo ta ovlast čini policijsku ulogu naročito osjetljivom i odgovornom, pa i nezahvalnom.

S ciljem da se korištenje prinude od strane policije što više ograniči i svede u okvire koji su legitimni i istovremeno usklađeni sa potrebama zaštite ljudskih prava, propisani su brojni međunarodni standardi. Najveći broj tih standarda obuhvaćen je dokumentom UN pod nazivom Osnovna načela o upotrebi sile i vatrenog oružja od strane službenika zaduženih za primjenu zakona od 1990. godine.

Kao opća načela o upotrebi sile i vatrenog oružja, mogu se izdvojiti načela zakonitosti, neophodnosti, razmjernosti i uzdržanosti.

Načelo zakonitosti je polazno i obavezuje policiju da koristi silu jedino u zakonite svrhe i u svemu suglasno pravilima koja propisuje zakon. Zabranjeno je da se sila koristi radi provođenja torture, namjernog ubijanja ili povrjeđivanja, kao i u bilo koju drugu svrhu koja nije dopuštena zakonom. Tu bi se radilo o slučajevima zloupotrebe ovlasti za upotrebu sile, koji povlače odgovornost. Svaka arbitrarna upotreba ili zloupotreba sile i vatrenog oružja od strane policije treba da bude kažnjiva kao kazneno djelo. Sila se ne smije koristiti ni izvan zakonitih procedura ili upotrebom nekih sredstava koja nisu zakonom predviđena. Prije odluke da upotrebi silu, policajac koji izdaje naređenje za upotrebu sile, mora procijeniti zakonitost takve svoje odluke.

Načelo neophodnosti znači prije svega to da se sila može upotrijebiti jedino ako se nenasilnim metodama ne može ostvariti zakoniti cilj. Svaka upotreba sile je izuzetna mjera, ona se koristi samo onda kada je to neizbježno potrebno, odnosno apsolutno nužno. Sila je izuzetno a ne redovno, to jest krajnje je sredstvo (*ultima ratio*), ono koje se koristi kada apsolutno nema drugih mogućnosti za ostvarenje zakonitog cilja. Da bi primjenjivali manje sile, policajci treba da budu posebno obučeni za nenasilne metode rješavanja konfliktnih situacija.

Načelo razmjernosti postavlja zahtjev da između upotrjebljene sile i legitimnog cilja zbog kog je ona upotrjebljena postoji ravnoteža (proporcija). Situacija u kojoj se sila koristi, sredstvo kojim se ona primjenjuje i nanesene posljedice moraju biti proporcionalne namjeravanom i ostvarenom cilju policijske akcije, a taj cilj mora biti zakonit. Prema shvaćanjima Europskog suda za ljudska prava, proporcionalnost znači adekvatnost upotrebe sile situaciji u kojoj se ona koristi, a prilikom procjene je li postoji proporcionalnost treba uzeti u obzir:

- *vrstu cilja koji se postiže policijskom operacijom;*
- *uočenu opasnost po život ili opasnost od teških povreda;*
- *stupanj rizika od upotrebe sile po život lica.⁵⁴*

Načelom razmjernosti želi se izraziti odnos između dviju vrijednosti koje izražavaju dva zaštićena dobra (čovjekov život i integritet, na jednoj strani, i zaštićene vrijednosti reda, na drugoj strani). U pitanju je dinamičan i od okolnosti pojedinih slučajeva zavisian odnos, koji nije uvijek lako i sa dovoljnom preciznošću odrediti. Za društvo ne može biti prihvatljiva ona vrsta nerazmjere koja je vidna, očigledna i koja obično nastaje prilikom zaštite dobara manje vrijednosti tako što se prekomjerno povređuju dobra veće vrijednosti. U slučaju da je upotrijebljena sila koja je veća od stvarno potrebne, postojalo bi prekoračenje sile i osnova za postavljanje pitanja o odgovornosti policajca koji je upotrijebio i naredio upotrebu takve sile.

Načelo uzdržanosti prilikom upotrebe sile obuhvata zahtjeve o tome da se sila primjenjuje u što je manje mogućoj mjeri i da se njome nanose što je moguće manje posljedice po zdravlje i život ljudi, kao i po materijalna dobra. Poštovanje i čuvanje ljudskog života i što manje povređivanje ljudi, osnovna je ideja koja uvijek mora biti u mislima onog tko primjenjuje silu kao najviša rukovodna vrijednost. Količina upotrijebljene sile, pošto su ispunjeni svi uvjeti za njenu primjenu, mora biti što manja, ne veća od razumne u danim okolnostima. Ona ne smije izazivati neopravdane štetne posljedice ni u smislu vremenskog trajanja, tako da se sa njenom primjenom mora prestati odmah čim je postignut zakoniti cilj ili čim postane očigledno da se taj cilj ne može silom postići. Također, između više sredstava prinude, policajac je dužan primijeniti ono kojim se postiže zakoniti cilj sa najmanje štetnih posljedica i u najkraćem vremenskom periodu.⁵⁵

3.3. Okolnosti u kojima je dopuštena upotreba sile

Preciziranje uvjeta za pravno dopuštenu upotrebu sile i vatrenog oružja javlja se kao glavno pitanje. Što su ti uvjeti precizniji, bit će i manje prostora za slobodno (diskrecijsko) odlučivanje o tome kada se sila i oružje mogu upotrijebiti, a time i manje prostora za sporove o pravilnoj upotrebi sile i oružja. Od kolikog je značaja ovo pitanje vidi se po tome što upotreba sile i oružja u skladu sa zakonom dovodi do isključenja protupravnosti i kaznene odgovornosti za takve akcije (tjelesna povreda ili smrt uslijed zakonite upotrebe sile smatrat će se zakonitim).

---

⁵⁴Taylor, M., Ljudska prava kao izazov u policijskoj praksi: referentna brošura, Beograd: Kancelarija Savjeta Europe u Beogradu, 2003., str. 24.

⁵⁵ Usp. Milosavljević, op.cit., str 88.-89

Uzimajući u obzir tako velik značaj propisivanja uvjeta za dopuštenu upotrebu sile, jasno je da bi bilo idealno kada bi se ti uvjeti mogli definirati na do kraja potpun i precizan način koji bi isključivao bilo kakvu mjeru slobodnog (diskrecijskog) postupanja. To, nažalost, nije sasvim moguće, jer pravo inače podrazumijeva opće norme koje se tiču unaprijed neodređenog broja sličnih životnih situacija, od kojih svaka može imati i, po pravilu, ima izvjesne specifičnosti. Zato se ovdje kao najbolja ideja pokazuje to da okolnosti u kojima je sila dopuštena budu propisane što je moguće konkretnije, zatim da uz to budu propisana izvjesna načela za donošenje pravilnih odluka, da se razviju profesionalne i etičke norme i sposobnosti policajaca za ispravno odlučivanje i, naročito, da se osigura njihova puna osobna odgovornost za donesene odluke. Podrazumijeva se i zahtjev da policajci imaju potrebne psihičke sposobnosti i stabilnu osobnost da bi im se uopće moglo povjeriti nošenje i korištenje vatrenog oružja. Isto tako, nužno je da budu fizički sposobni da drugim sredstvima, osim vatrenim oružjem, rješavaju određene situacije.

Kada je riječ o međunarodnim standardima, da se primijetiti da se oni bave prvenstveno okolnostima u kojima je dopuštena upotreba vatrenog oružja protiv osobe, a ne i preciziranjem okolnosti u kojima su dopuštena druga sredstva sile. To i je razumljivo, s obzirom na potencijalne posljedice upotrebe vatrenog oružja.

Kod razmatranja obveza policije u vezi sa zaštitom i poštivanjem prava na život već je bilo riječi o članu 2. Europske konvencije o ljudskim pravima. Odredbe tog člana isključuju protupravnost ako do lišenja života, kao neželjene posljedice, dođe uslijed upotrebe sile koja je apsolutno nužna:

- *radi odbrane neke osobe od nezakonitog nasilja;*
- *da bi se izvršilo zakonito uhićenje ili spriječio bijeg osobe zakonito lišene slobode;*
i
- *prilikom zakonitih mjera koje se poduzimaju u cilju suzbijanja nereda ili pobune.*

Znatno preciznije standarde propisuju Osnovni principi UN o upotrebi sile i vatrenog oružja. Uz to, Deklaracija o policiji podvlači nužnost da policajci dobiju kvalitetnu obuku i upute o načinu upotrebe oružja i okolnostima pod kojima ga mogu koristiti, a Deset osnovnih standarda ljudskih prava za dobro vladanje pripadnika službi za provođenje zakona organizacije Amnesty International ističu da upotreba smrtonosne sile mora biti ograničena na slučajeve neizbježne zaštite vlastitog života ili života drugih lica. Svi se ti standardi cjelovito navode u narednom tekstu.

„Pripadnik službe za primjenu zakona ne smije upotrijebiti vatreno oružje protiv osoba, osim kad manje ekstremna sredstva nisu dovoljna da se postigne neki od sljedećih ciljeva:

- *samoobrana ili obrana drugih od neposredne smrtne opasnosti ili ozbiljnih tjelesnih*

povreda:

- *sprječavanje posebno teških kaznenih djela kojima se ozbiljno ugrožava život:*
- *uhićenje osobe koje predstavlja ozbiljnu prijetnju po život ili pruža otpor vlastima u sprječavanju te prijetnje:*
- *sprječavanje bijega osobe koje izaziva ozbiljnu prijetnju po život.*

U bilo kojem slučaju, namjerna upotreba smrtonosnog vatrenog oružja moguća je samo onda kad je to striktno neizbježno da bi se zaštitio život”⁵⁶

„Korištenje vatrenog oružja smatra se krajnjim sredstvom. Treba poduzeti sve da bi se izbjegla upotreba vatrenog oružja, naročito protiv djece. Uopće uzevši, vatreno oružje ne treba koristiti osim u situacijama kada osumnjičeni (osoba za koje se pretpostavlja da je prijestupnik) pruža oružani otpor ili na drugi način ugrožava živote drugih i, kada druge manje ekstremne mjere nisu dovoljne da se osumnjičeni spriječi u tome ili uhiti.”⁵⁷

„Ne bi trebalo da koristite smrtonosnu silu, osim kada je to potpuno neizbježno da biste zaštitili vlastiti život ili živote drugih.”⁵⁸

„Pripadnici policije dobit će jasne i precizne upute o načinu na koji će koristiti oružje i o okolnostima pod kojima će ga koristiti.”⁵⁹

Prema međunarodnim standardima nema mogućnosti da se vatreno oružje koristi protiv osobe da bi se zaštitila neka druga vrijednost, na primjer, objekt koji policija osigurava (to je sada moguće po našim propisima, a da nije ugrožen nečiji život ozbiljnom prijetnjom). Svi slučajevi dopuštene upotrebe sile, prema međunarodnim standardima, svode se na obranu od neposredne smrtno prijetnje, odnosno ozbiljne prijetnje po život. Kod korištenja vatrenog oružja radi obrane drugih vrijednosti, kao što je spomenuti slučaj objekta koji se osigurava, jednostavno nedostaje razmjernost između vrijednosti koja se ugrožava i vrijednosti koja uživa zaštitu.⁶⁰

Sila i vatreno oružje se primjenjuju diferencirano (selektivno) u zavisnosti od životne dobi, spola, stanja u kojem se osoba nalazi ili nekih drugih svojstava osobe. Već je navedeno da se od policije traži da učini sve kako bi izbjegla upotrebu vatrenog oružja prema maloljetnicima, a bilo je riječi i o tome da se sila i vatreno oružje uopće ne mogu koristiti prema djeci (maloljetnicima do navršanih 14 godina života). Neke zemlje isključuju i upotrebu

---

⁵⁶ Osnovni principi upotrebe sile i oružja od strane policije, (Havana, Osmi kongres Ujedinjenih naroda o prevenciji kriminala i postupanju sa počiniteljima krivičnih djela, 1990.), princip 9

⁵⁷ komentar pod c. uz član 3. Kodeksa UN

⁵⁸ Deset osnovnih standarda, točka 5

⁵⁹ član 13. Deklaracije o policiji

⁶⁰ Usp. Milosavljević, op.cit., str. 94

vatrenog oružja prema maloljetnicima od 14 do 18 godina života u odnosu na pojedine slučajeve u kojima je dopuštena upotreba istog sredstva prema odraslima (na primjer, kada su u bijegu). Naši propisi izričito govore o ograničenju upotrebe službene palice i sredstava za vezivanje prema osobama mlađim od 14 godina, očigledno bolesnim i iznemoglim osobama, teškim invalidima i ženama čija je trudnoća vidljiva. I upotreba vatrenog oružja prema osobama u masi je ograničena, a u pogledu pojedinih vrsta oružja potpuno zabranjena.

3.4. Postupci, obveze i odgovornost upotrebe sile

Standardno, policije koriste sljedeća sredstva prinude: fizičku snagu, službenu palicu, sredstva za vezanje (lisice i druga slična sredstva), specijalna vozila (uključujući i ona za izbacivanje mlaza vode), posebno dresirane pse, konjicu, sredstva za zaprječivanje, kemijska sredstva (suzavce za kratkotrajnu upotrebu, koji po prestanku upotrebe ne bi smjeli da ostavljaju posljedice po zdravlje) i, konačno, vatreno oružje.

Prije upotrebe vatrenog oružja, a pošto utvrdi da su ispunjeni svi uvjeti za to, policajac koji namjerava pucati prema osobi ima još jedan broj obveza. Poštovanje tih obveza ima za cilj da spriječi moguće štetne posljedice, odnosno da osobi prema kome treba upotrijebiti oružje pruži priliku za ponašanje koje će upotrebu oružja učiniti izlišnom. Riječ je o obvezama policajca da se identificira kao policajac, da izda jasno upozorenje o svojoj namjeri da upotrebi vatreno oružje i da ostavi dovoljno vremena za opažanje njegovog upozorenja. To se postiže dovoljno jasnim i glasnim uzvicima: „Policija! Stoj, pucat ću!”, kao i pucnjem upozorenja, koji se ispaljuje u zrak.

Poštovanje navedenih obaveza nije moguće kada se radi o neposredno ugroženom životu policajca ili druge osobe, odnosno kada su evidentne mogućnosti izlaganja života riziku od smrti ili teških tjelesnih povreda. Postoje i situacije kada je to očigledno besmisleno, na primjer, kada se uzvraća na vatru koja je upravljena prema policajcu ili drugoj ugroženoj osobi. „Uvijek kada upotrebi vatreno oružje, službenik zadužen za primjenu zakona dužan je, što je moguće prije, da:

- 1. pomogne povrijeđenim osobama i da im osigura medicinsku pomoć ukoliko je to potrebno;*
- 2. obavijesti rodbinu ili prijatelje osobe koja je povrijeđeno ili pogođena posljedicama događaja;*
- 3. podnese potpun i podroban izvještaj (vidi Prilog 1.) o događaju svom*

pretpostavljenom.”⁶¹

„O svakom slučaju korištenja vatrenog oružja treba bez odlaganja izvijestiti nadležne vlasti.”⁶²

Poslije upotrebe vatrenog oružja nastupaju određene važne obaveze za pripadnike policije, koje su podvučene u više međunarodnih dokumenata. Svaka od tih obaveza ima svoj poseban cilj, a tri se čine najvažnijim.

Prvo, ako je upotreba vatrenog oružja (i drugog sredstva sile) rezultirala povredom nekog lica, policija je dužna da toj osobi osigura hitnu medicinsku pomoć. To je suglasno njenom osnovnom zadatku da štiti ljudske živote i, također, predstavlja način za umanjene štetnih posljedica od upotrebe vatrenog oružja.

Drugo, policija je obvezna da o svakoj povredi osobe zbog upotrebe vatrenog oružja smjesta obavijesti rodbinu ili druge bliske osobe povrijeđenog, kao i o tome kakvo je njegovo zdravstveno stanje i gdje se on nalazi. Ista obveza postoji i za slučaj smrti osobe uslijed policijske akcije. Ta je obavijest važna ne samo iz humanih razloga, već i zbog kasnijeg otvaranja eventualne istrage o okolnostima pod kojima se povređivanje ili smrt dogodila.

Treću važnu obvezu čini izvještavanje o svakom slučaju upotrebe vatrenog oružja. Tu obvezu ima policajac koji je upotrijebio oružje, a izvještaj podnosi svom pretpostavljenom. Izvještaj mora biti detaljan i potpun, a pretpostavljeni ili nadležno tijelo policije treba ispitati sve okolnosti pod kojima je došlo do upotrebe oružja i da, tim povodom, poduzme odgovarajuće mjere. Iste obveze trebaju postojati i za upotrebu drugih sredstava prinude.⁶³

Upotreba sile i vatrenog oružja na nezakonit način podrazumijeva osobnu odgovornost pripadnika policije koji su angažirani u incidentu, odgovornost njihovih pretpostavljenih za propuste i izdavanje nezakonitih naredbi, kao i odgovornost države za propuste svojih službenih osoba. Kao pretpostavka za takvu odgovornost, moraju biti garantirana adekvatna prava osobama koje su pretrpjele posljedice od nezakonite upotrebe sile i vatrenog oružja, a na drugoj strani, moraju postojati utvrđene obveze za pravosudne organe u vezi sa provođenjem istrage i vođenjem postupka za naknadu pretrpljene štete.

Svaki policajac, koji protivno zakonu upotrebi silu i vatreno oružje, snosi osobnu odgovornost za posljedice takvog čina. On se ne može osloboditi odgovornosti zbog toga što je postupao po naredbi, ukoliko je znao ili trebao znati da je takvo postupanje nezakonito i imao je razumnu priliku da odbije izvršenje takve naredbe. Bilo je već riječi o obvezi pripadnika policije da odbije nezakonita naredbe i, s tim u vezi, o zabrani njegovog izlaganja sankcijama

---

⁶¹Osnovni principi upotrebe sile i oružja od strane policije, principi 5 d, 5 e. i 22

⁶² komentar pod c. *in fine* uz član 3. Kodeksa UN

⁶³ Milosavljević, op.cit., str..96

zbog toga.

Procedura za ocjenu zakonitosti i pravilnosti upotrebe sile i vatrenog oružja odvija se unutar policije i pred nadležnim sudskim organima. Pošto policajci podnesu izvještaj o svakom slučaju upotrebe sile i vatrenog oružja, taj izvještaj treba biti pažljivo i odgovorno razmotren unutar policije. Za to razmatranje su nadležne starješine policije i posebne službe za unutarnju kontrolu u policiji. Ako rezultat tog ispitivanja ukaže na eventualnu nezakonitost ili nepravilnost u primjeni sile i vatrenog oružja, onda bi se odlučivanje o odgovornosti pripadnika policije, u zavisnosti od težine povrede, trebalo odvijati u postupku pred disciplinskim organima policije ili pred nadležnim sudom (po podnesenoj kaznenoj prijavi od strane policije).

Osoba koja pretrpi povrede ili rodbina stradale osobe, treba biti obaviještena o rezultatima postupka za ocjenu zakonitosti i pravilnosti upotrebe sile i vatrenog oružja koji se vodi u policiji. Ako je došlo do podnošenja kaznene prijave i pokretanja kaznenog postupka, oni bi imali pravo da se priključe tom postupku i u njemu sudjeluju radi ostvarivanja svojih prava.

No, ako oštećeni ili rodbina stradalog lica nisu zadovoljni rezultatima postupka koji je vođen unutar policije, kao i kad taj postupak izostane, oni bi trebalo da uvijek imaju pravo da zahtijevaju provođenje službene sudske istrage o tom slučaju. Do nje bi obvezno trebalo doći kad god su posljedice upotrebe sile rezultirale ozbiljnijim povredama ili smrću osobe, ili ako su te povrede manje, a oštećeni zahtijeva službenu istragu, kao i kada su takve posljedice izostale ali se radi o težim povredama zakona od strane policije. Ako rezultati sudske istrage ukažu na prekoračenje u upotrebi sile (upotrijebljena je količina sile koja nije razmjerna ostvarenju legitimnog cilja) ili na to da je upotreba sile na drugi način nezakonita (na primjer, upotrijebljena je sila izvan zakonom dopuštenih slučajeva), onda je nužno da počinitelj bude kažnjen, kao i da žrtva tjelesne povrede, odnosno srodnici ubijene osobe, dobiju odgovarajuću naknadu.

„Svaki slučaj upotrebe sile ili vatrenog oružja mora uključiti izvještavanje i reviziju od strane pretpostavljenih.”⁶⁴

Sudski postupak se pojavljuje i kao proces preispitivanja onoga što je policija ponudila kao rezultat svoje istrage, a što je očigledno potrebno zbog mogućnosti da policija pokuša minimizirati odgovornost svojih pripadnika za posljedice njihovih postupaka. S tim u vezi, postavlja se i pitanje treba li sudovima dati pravo da vrše kontrolu nad svim slučajevima upotrebe sile i vatrenog oružja.

---

⁶⁴ Osnovni principi upotrebe sile i oružja od strane policije, princip 22

3.5. Disciplinska odgovornost policijskih službenika s osvrtom na praksu Europskog suda za ljudska prava

Policijski je službenik državni službenik Ministarstva unutarnjih poslova (dalje: MUP) koji je ovlašten obavljati policijske poslove primjenom policijskih ovlasti (čl. 2. Zakona o policijskim službenicima FBiH⁶⁵). Na položaj, prava, obveze i odgovornosti policijskih službenika MUP-a primjenjuju se propisi o državnim službenicima, opći propisi o radu i kolektivni ugovori ako Zakonom o policijskim službenicima i propisima donesenima na temelju njega nije drukčije određeno.

Temelj policijskog rada i ponašanja može i smije biti samo zakon.⁶⁶ Policijski službenik odgovara za povredu službene dužnosti ako povjerene poslove i zadatke ne obavlja savjesno, stručno i u predviđenim rokovima.

Kaznena odnosno prekršajna odgovornost ne isključuje odgovornost za povredu službene dužnosti ako djelo koje je predmet kaznenog ili prekršajnog postupka ujedno predstavlja i povredu službene dužnosti. Oslobođenje od kaznene odnosno prekršajne odgovornosti ne pretpostavlja oslobađanje od odgovornosti i za povredu službene dužnosti ako je počinjeno djelo propisano kao povreda službene dužnosti. Disciplinska i kaznena odnosno prekršajna odgovornost policijskih službenika različiti su oblici prav- ne odgovornosti: utvrđuju se pred različitim tijelima, prema posebnim (različitim) postupovnim pravilima i uz mogućnost korištenja različitih dokaznih sredstava, za njih su predviđene različite kazne⁶⁷, za pokretanje postupka nadležna su različita tijela, a različita je i svrha disciplinskog i kaznenog odnosno prekršajnog postupka, odnosno njima se štite različite društvene vrijednosti.

Odlučujući o navodnoj povredi presumpcije nevinosti zajamčenoj čl. 6. st. 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (NN – Međunarodni ugovori 18/97, 6/99, 8/99, 14/02, 1/06, 2/10, dalje: Konvencija) i istaknuvši različit dokazni standard u disciplinskom postupku u odnosu na kazneni postupak, ESLJP je utvrdio da čl. 6. st. 2. Konvencije ne daje za pravo osobi koja bi bila odgovorna prema građanskom teretu dokaza nepripadnu korist da temeljem oslobađanja od kaznene odgovornosti izbjegne svaku odgovornost za svoje radnje, odnosno da spriječi utvrđenje građanske odgovornosti u odnosu

---

⁶⁵ Zakon o policijskim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine, „Službene novine Federacije BiH“, br. 27/05 i 70/08

⁶⁶ Janssens E., Policijska etika i kontrola policije u demokratskom društvu, Izbor članaka iz stranih časopisa, broj 4, Zagreb, 1997, str. 328.

⁶⁷ U predmetu *Toth protiv Hrvatske*, zahtjev 49635/10, odluka od 6. 11. 2012., t. 38., ESLJP je zauzeo stav da disciplinska kazna upućivanja u samicu predstavlja puko pogoršanje uvjeta izdržavanja kazne zatvora te ne predstavlja sankciju kaznene naravi

na iste činjenice, te je zaključio da podnositelj zahtjeva u postupku koji se tiče prestanka njegova radnog odnosa nije bio proglašen krivim za kazneno djelo, nego za povredu radne discipline: „55. Glede utvrđenja u kaznenom postupku protiv podnositelja zahtjeva, Sud primjećuje da se od tih optužbi protiv podnositelja zahtjeva odustalo jer je državno odvjetništvo smatralo da ponašanje podnositelja zahtjeva u spornoj prilici nije predstavljalo kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti. Međutim, u tom postupku nije bilo utvrđeno da podnositelj zahtjeva nije počinio djela o kojima je riječ. S tim u vezi nije obavljena nikakva ocjena. U takvim okolnostima tijela koja vode postupak za prestanak radnog odnosa podnositelja zahtjeva bila su slobodna izvršiti svoju vlastitu ocjenu je li podnositelj zahtjeva djelovao na način kako mu se to stavlja na teret. Ministarstvo unutarnjih poslova je utvrdilo da podnositelj zahtjeva nije propisno evidentirao i izvijestio o prometnoj nesreći u kojoj je sudjelovalo policijsko vozilo. Ti su nalazi bili dostatni da se utvrdi povreda radne discipline od strane podnositelja zahtjeva. Sud smatra da je upravno tijelo bilo ovlašteno i sposobno neovisno utvrditi činjenice predmeta pred njim. Pri tome Sud ne smatra da je bila dana bilo kakva izjava koja bi dovela u pitanje pravo podnositelja zahtjeva da ga se smatra nevinim.“ Šikić protiv Hrvatske, zahtjev broj: 9143/08, presuda od 15. 7. 2010. Identično stajalište ESLJP je zauzeo i u predmetu Vanjak protiv Hrvatske, zahtjev broj: 29889/04, presuda od 14. 1. 2010. (t. 71.-72.): „57. U utvrđenoj praksi Suda postavljena su tri mjerila koja su opće poznata kao „mjerila Engel“ (vidi predmet *Engel and Others v. the Netherlands*, 8. lipnja 1976., *Series A* br. 22) koje treba razmotriti pri utvrđivanju radi li se o „optužbi za kazneno djelo“. Prvo mjerilo je pravno razvrstavanje djela prema nacionalnome pravu, drugo je sama narav djela, a treće stupanj težine kazne kojoj je dotična osoba mogu- će izložena. Drugo i treće mjerilo je alternativno, ne nužno i kumulativno.“ Maresti protiv Hrvatske, zahtjev 55759/07, odluka od 25. 9. 2009. Prema navedenim kriterijima disciplinski postupak u kojem se ne može izreći kazna zatvora za djelo koje nije ni propisano kao kazneno djelo i čije sankcioniranje ima za svrhu osiguranje urednog obavljanja službe nema kaznenu narav. U presudi *A. i B. protiv Norveške*, zahtjev 24130/11 i 29758/11, odluka od 15. 11. 2016., Sud je dodatno razradio stajalište o vođenju usporednih postupaka za isti protupravni događaj ističući da takvo postupanje mora biti opravdano postizanjem učinkovitog (potpunog) odgovora na društveno neprihvatljivo ponašanje: „112. Nakon presude *Zoloutkhin*, a tako je bilo već i ranije, Sud je prihvatio da je izricanje različitih sankcija od strane različitih tijela koje se odnose na isto ponašanje u određenoj mjeri dopušteno na temelju članka 4. Protokola br. 7., bez obzira na postojanje pravomoćne odluke. Može se smatrati da se ovaj zaključak temelji na pretpostavci da se kombinacija sankcija u tim predmetima trebala razmotriti kao cjelina, (...).

130. (...) Drugim riječima, mora pokazati da su postupci bili kombinirani na cjelovit način,

tako da tvore koherentnu povezanu cjelinu. To ukazuje ne samo na činjenicu da svrhe koje se nastoje ostvariti i načini na koje se one postižu trebaju biti u naravi komplementarne i povezane u vremenu nego i da moguće posljedice takve organizacije pravnog postupanja prema spornom ponašanju trebaju biti razmjerne i predvidljive osobama koje su njima pogođene.⁶⁸

Postupak zbog lakše povrede službene dužnosti pokreće zaključkom čelnik tijela ili nadležni rukovoditelj po službenoj dužnosti ili na pisani prijedlog nadređenog službenika. Postupak zbog teže povrede službene dužnosti pokreće čelnik tijela ili nadležni rukovoditelj danom predaje zahtjeva za pokretanje postupka nadležnom disciplinskom sudu. Disciplinski postupak predstavlja skup radnji i pravnih normi kojima se regulira ostvarivanje disciplinske odgovornosti počinitelja povrede službene dužnosti.⁶⁹ Važno je da se zakonom jasno propišu prava policijskih službenika kada se protiv njih vodi postupak zbog povrede službene dužnosti, a kako bi se navodnom počinitelju povrede službene dužnosti osigurala pravna zaštita od moguće samovolje i pristranosti poslodavca.⁷⁰

Disciplinski je postupak hitan i javan. Odlukom tijela koje vodi postupak može se iznimno isključiti javnost⁷¹ ako to zahtijeva potreba čuvanja klasificiranih podataka ili iz drugih opravdanih razloga.

Službena osoba u postupku utvrđuje činjenično stanje svim sredstvima prikladnim za dokazivanje⁷² te u tu svrhu može pribaviti isprave, saslušati svjedoke, pribaviti nalaze i mišljenje vještaka i obaviti očevid.

Stajalište o mogućnosti dokazivanja u disciplinskom postupku svim dokaznim sredstvima Ustavni je sud izrazio u Odluci U-III-4798/2010 od 12. 6. 2014.::, 8.1. (...) *Ustavni sud podsjeća da ZUP omogućuje dokazivanje svim dokaznim sredstvima prikladnim za dokazivanje, pri čemu službena osoba samostalno i po načelu slobodne ocjene dokaza utvrđuje činjenice. Disciplinski je postupak po svojoj prirodi hitan, u upravnim stvarima postupa se što je moguće jednostavnije, bez odgode i uz što manje troškova. U disciplinskom postupku u pravilu ne dolazi do opasnosti kršenja ljudskih prava u opsegu u kojem je to moguće u kaznenom postupku, a i same posljedice disciplinskog postupka bitno su drugačije nego*

---

⁶⁸ Juras, D., 2017., Disciplinska odgovornost policijskih službenika Republike Hrvatske s osvrtom na praksu Europskog suda za ljudska prava u predmetima protiv Republike Hrvatske, stručni rad

⁶⁹ Kresoja, M., Emkić, H., Uloga Policijskog odbora u disciplinskom postupku – praktična iskustva Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, NIR – časopis za nauku, istraživanje i razvoj, god. 2, broj 3, Brčko, 2013, str. 10.

⁷⁰ Krašovec, D., Pogodba o zaposlitvi in odgovornost za delovne obveznosti, Ljubljana, 2006, str. 27.

⁷¹ ESLJP je utvrdio da je isključenje javnosti tijekom cjelokupnog postupka odlučivao disciplinskoj odgovornosti, u konkretnom slučaju pred Državnim sudbenim vijećem, Županijskim domom Hrvatskog sabora i Ustavnim sudom, dovelo do povrede čl. 6. Konvencije na štetu podnositelja zahtjeva. *Olujčić protiv Hrvatske, zahtjev broj 22330/05, odluka od 5. 2. 2009. (t. 69.-77.).*

⁷² Juras, D. op.cit.

posljedice kaznenog postupka. Disciplinski postupak protiv policijskih službenika je upravni postupak, čija je svrha uredno i učinkovito obavljanje službe, uz zaštitu časti i ugleda policijskih službenika i službe unutarnjih poslova u cjelini, te se stoga u disciplinskom postupku primjenjuju i različiti dokazni standardi nego u kaznenom postupku. Ustavni sud u tom smislu podsjeća da je u predmetu *Šikić protiv Hrvatske* (presuda, 15. srpnja 2010., zahtjev br. 9143/08, § 53.) ESLJP prihvatio stav Ustavnog suda da postoji “različit standard dokaza koji se traži u stegovnom postupku od onoga koji se traži za osuđujuću odluku u kaznenom postupku”.

ESLJP je u predmetu *Letinčić protiv Hrvatske*, zahtjev 7183/11, presuda od 3. 5. 2016., t. 59.-63., utvrdio da „vještaci daju svoje mišljenje nepristrano i relevantno u svom području stručnosti“ te da sama činjenica da su vještaci zaposlenici Centra u državnoj ustanovi koja odlučuje o pravu stranke ne dovodi sama po sebi do njihove pristranosti. Ovo je potvrda ispravne dugogodišnje prakse disciplinskih sudova MUP-a koji, u predmetima u kojima povreda službene dužnosti ima i obilježja kaznenog djela, koriste nalaze i mišljenja vještaka Centra za kriminalistička vještačenja MUP-a.

Tijelo koje izvodi i ocjenjuje dokaze ne može neko dokazno sredstvo vrednovati kao sredstvo s jačom ili slabijom dokaznom snagom u odnosu na druga jer su sva dokazna sredstva prema pravnoj snazi izjednačena.⁷³ Iznimno, ako se i na taj način može utvrditi materijalna istina, u disciplinskom se postupku može izvesti dokaz čitanjem pisanog iskaza svjedoka (sadržanog u službenoj bilješci ili zapisniku o uzimanju izjave u upravnom ili sudskom postupku) koji prijavljeni policijski službenik nije mogao ispitati i suočiti se s njim, u odnosu na koji iskaz prijavljenom policijskom službeniku treba omogućiti da se očituje.⁷⁴

Odlučujući o prigovoru podnositelja zahtjeva da mu je povrijeđeno pravo da sud pravično ispita njegov slučaj, zajamčeno čl. 6. Konvencije, jer je odluka u disciplinskom postupku donesena na temelju izjava svjedoka danih samo pred policijom, koji nisu saslušani pred disciplinskim sudom niti ih je podnositelj zahtjeva mogao unakrsno ispitati, Sud je, upućujući na svoje stajalište u predmetu *Albert and Le Compte protiv Belgije* (odluka od 10. 2. 1983., t. 39.), utvrdio da zahtjevi svojstveni konceptu poštenog suđenja nisu nužno isti u slučajevima koji se odnose na određivanje građanskih prava i obveza i u slučajevima koji se odnose na određivanje optužbi za kazneno djelo, a pozivajući se na stajalište u predmetu *Dombo Beheer B. V. protiv Nizozemske* (Odluka od 27. 10. 1993., t. 33.), utvrdio je da se zahtjev za

---

⁷³Đerđa, D., 2010., Obavješćivanje i dostava u upravnom postupku, u: Bienfeld, J. i dr., Primjena Zakona o općem upravnom postupku, Zagreb: Novi informator, str. 151

⁷⁴Juras, D., op.cit.

ravnopravnošću stranaka u smislu poštene ravnoteže između stranaka primjenjuje u načelu i na slučajeve koji se odnose na građanska prava i obveze, te je, pozivajući se na stajališta u predmetima *Kerojarvi protiv Finske (Odluka od 19. 7. 1995., t. 42.)* zaključio: „29. U ovom predmetu Sud primjećuje da se utvrđenje odgovornosti podnositelja za disciplinski prekršaj temelji na nizu izjava danih policiji. Osobe koje su dale te izjave, osim podnositelja, nisu bile saslušane pred disciplinskim sudovima. S tim u svezi, Sud je utvrdio, u sklopu kaznenog postupka, da svi dokazi obično moraju biti izvedeni u prisutnosti optuženog. Ovo međutim ne znači da izjava svjedoka mora uvijek biti dana pred sudom da bi se priznala kao dokaz. Ono što je bitno da bi se osiguralo pravo na pošteno suđenje u građanskim postupcima je mogućnost da se osoba koja je u pitanju, upozna sa dokumentima, osporava ih i komentira.“ *ESLJP, predmet Trubić protiv Hrvatske, zahtjev br. 44887/10, odluka od 2. 10. 2012.* Suprotno navedenom zaključku, Sud je utvrdio povredu konvencijskog prava kada podnositelju zahtjeva nije omogućeno da se u disciplinskom postupku očituje o dokazima na kojima su disciplinski sudovi utemeljili odluku o njegovoj odgovornosti: „56. U ovome predmetu, da bi se ispunio uvjet poštivanja prava na pošteno suđenje, zajamčenog člankom 6. stavkom 1. Konvencije bilo je potrebno podnositelju zahtjeva pružiti priliku da iznese svoje primjedbe na izjave koje su policiji dali B. J. i H. Č. i na koje su se disciplinski sudovi pozvali u svojim presudama. Međutim, takva mogućnost podnositelju zahtjeva nije pružena.“ *Vanjak protiv Hrvatske. Stajalište o dokazivanju putem pisanih iskaza svjedoka Ustavni je sud potvrdio u Odluci U-III-2114/2009 od 14. 2. 2013. (toč. 10.).*⁷⁵

Kazne za povredu službene dužnosti jesu one zakonom propisane sankcije koje nadležno tijelo izriče službeniku za povredu službene dužnosti nakon provedenog disciplinskog postupka. Svrha kažnjavanja jest postizanje generalne i specijalne prevencije, odnosno jačanje discipline i osobne odgovornosti te osiguranje da svi zaposleni poštuju svoje obveze.⁷⁶ Izricanjem disciplinskih kazni odgovornim policijskim službenicima ostvaruje se svrha vođenja disciplinskog postupka, onemogućava se društveno izjednačavanje krivnje, odnosno nametanje odgovornosti službenicima koji uzorno obavljaju svoj posao te se podiže povjerenje u policiju.⁷⁷

---

⁷⁵Juras, D., Izvođenje dokaza saslušanjem svjedoka u disciplinskom postupku, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 48, broj 3, Split, 2011, str. 649-663.

⁷⁶Cardona, F., Liabilities and Discipline of Civil Servants, SIGMA, www.oecd.org/dataoecd/22/0/43812763.pdf, 2003, str. 2.

⁷⁷Stephens, D. W., Police Discipline: A Case for Change. <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/234052.pdf>, 2011, str. 22.

4.STUDIJA SLUČAJA ŽZH: STANJE I MOGUĆNOSTI

Složena ustavna struktura Bosne i Hercegovine, determinirala je i kompleksan organizacijski policijski sustav države: hijerarhijsku organizaciju na tri nivoa koja su ujedno i odraz postojećeg ustavno pravnog uređenja Bosne i Hercegovine.⁷⁸

Na prostoru Federacije Bosne i Hercegovine postoji deset županijskih ministarstava unutarnjih poslova, shodno ustavnom uređenju Federacije Bosne i Hercegovine. To je dakle prvi organizacijski nivo policijskog sustava u BiH - županijska ministarstva unutarnjih poslova u Federaciji Bosne i Hercegovine. Županijska ministarstva nemaju hijerarhijsku podređenost MUP-u Federacije jer nisu sastavni dio njegove organizacijske strukture, te djeluju potpuno samostalno u provođenju svojih poslova i zadataka. Stoga Federacija BiH ima decentralizirani policijski sustav sa elementima koordinacije. Federalni MUP može poslove iz svoje nadležnosti povjeriti županijskim ministarstvima, što je i navedeno u zakonima o unutarnjim poslovima županija. Županijski MUP-ovi su podređeni županijskim vlastima, iz čijih budžeta se i financiraju. Međutim, postoji zajednička veza između županijskih ministarstava i Federalnog MUP-a BiH, a ona se ogleda u uspostavi jedinstvenog funkcionalnog informacijskog i informatičkog sustava, i statističkoj obradi podataka po standardiziranoj metodologiji, te formiranju zajedničke baze podataka iz oblasti unutarnjih poslova zasnovane na elektronskoj obradi podataka. Županijska ministarstva unutarnjih poslova se sastoje od policijskih uprava formiranih na teritorijalnom i funkcionalnom načelu. Upravu čine dvije ili više policijskih stanica formiranih na općinskom nivou. Nadležnosti županijskih MUP-ova propisane su županijskim zakonima o unutarnjim poslovima.⁷⁹

Drugi organizacijski nivo policijskog sustava u BiH čine policijske organizacije na entitetskim nivoima (entitetska ministarstva unutarnjih poslova: MUP Federacije BiH i MUP Republike Srpske) i policijska organizacija na nivou Brčko Distrikta BiH. Zakonom o unutarnjim poslovima Federacije BiH uređuju se unutarnji poslovi iz nadležnosti Federacije BiH, utvrđuje organizacija, rukovođenje i nadležnost Federalnog ministarstva unutarnjih poslova (F MUP), uključujući organizaciju, rukovođenje i nadležnost Federalne uprave policije, utvrđuju se međusobni odnosi Federalnog ministarstva i uprave policije sa županijskim ministarstvima unutarnjih poslova i drugim organima u Bosni i Hercegovini, uređuje stručno osposobljavanje policijskih službenika i druga pitanja od značaja za ostvarivanje funkcija Federacije u oblasti unutarnjih poslova. U sastavu Ministarstva djeluje Federalna uprava

---

⁷⁸ Hadžović D, Krdžalić A, Kovačević A, 2013: 31-84: *Pregled stanja u oblasti policije u BiH*. CSS BiH. http://css.ba/went/uploads/2011/06/images_docs2_pregled%20stanja%20policije%20u%20bih.pdf

⁷⁹ Zakon o unutrašnjim poslovima Federacije Bosne i Hercegovine „Službene novine Federacije BiH“, broj 49/05;

policije (FUP), a okviru Uprave policije djeluje Federalna istražna služba kriminalističke policije, odnosno Odjeljenje za borbu protiv ekonomskog kriminala, korupcije i pranja novca i kompjuterskog kriminala koji sa nadležnim tužiteljstvima radi na otkrivanju kaznenih djela koja se po svojoj prirodi mogu podvesti pod korupciju.

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srpske ima nadležnosti propisane Zakonom o unutarnjim poslovima Republike Srpske. Policija Brčko Distrikta BiH ima potpunu, stvarnu i mjesnu nadležnost na području Brčko Distrikta BiH, propisanu Zakonom o Policiji Brčko Distrikta BiH. Treći organizacijski nivo policijskog sistema u BiH čine organizacije na državnom nivou, u koji spadaju Ministarstvo sigurnosti BiH sa sedam upravnih organizacija koje se nalaze u njegovom sastavu. Kao upravne organizacije sa operativnom samostalnošću u sastavu ministarstva su: Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, Granična policija, Državna agencija za istrage i zaštitu, Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja, Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova, Agencija za policijsku podršku i Služba za poslove sa strancima. Policijski sustav u BiH utemeljen je na načelu koordinacije, a ne subordinacije, to podrazumijeva da Ministarstvo sigurnosti BiH i agencije na državnom nivou nemaju naredbodavnu funkciju nad entitetskim MUP-ovima i agencijama, a Federalni MUP nema naredbodavnu funkciju u odnosu na županijske MUP-ove. Ovo je, dijelom, odraz neusklađenosti zakonskog okvira, ali i decentraliziranosti policijskog ustrojstva i funkcioniranja policijskog sustava u Bosni i Hercegovini.

Županija Zapadnohercegovačka (skraćeno: *ŽZH*) jedna je od 10 županija odnosno kantona Federacije Bosne i Hercegovine. Sastoji se od 2 grada, Ljubuškog i Širokog Brijega i još dvije općine. Zapadnohercegovačka županija na sjeveru graniči sa Kantonom 10, na sjeveroistoku i istoku sa Hercegovačko-neretvanskom županijom te na zapadu sa Hrvatskom. ŽZH je sa 94.898 stanovnika (2013) četvrta među županijama, dok je sa 69,67 stanovnika/km² peti po gustoći. Ukupna površina županije iznosi 1362,2 km², što čini 5,21% površine Federacije BiH i 2,66% teritorije Bosne i Hercegovine. Županija Zapadnohercegovačka ima vlastitu zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast. Kao i svaka od županija u FBiH, posjeduje vlastiti ustav, skupštinu, vladu, simbole, te joj pripadaju niz isključivih nadležnosti (policija, obrazovanje, korištenje prirodnih resursa, prostorna i stambena politika, kultura).⁸⁰

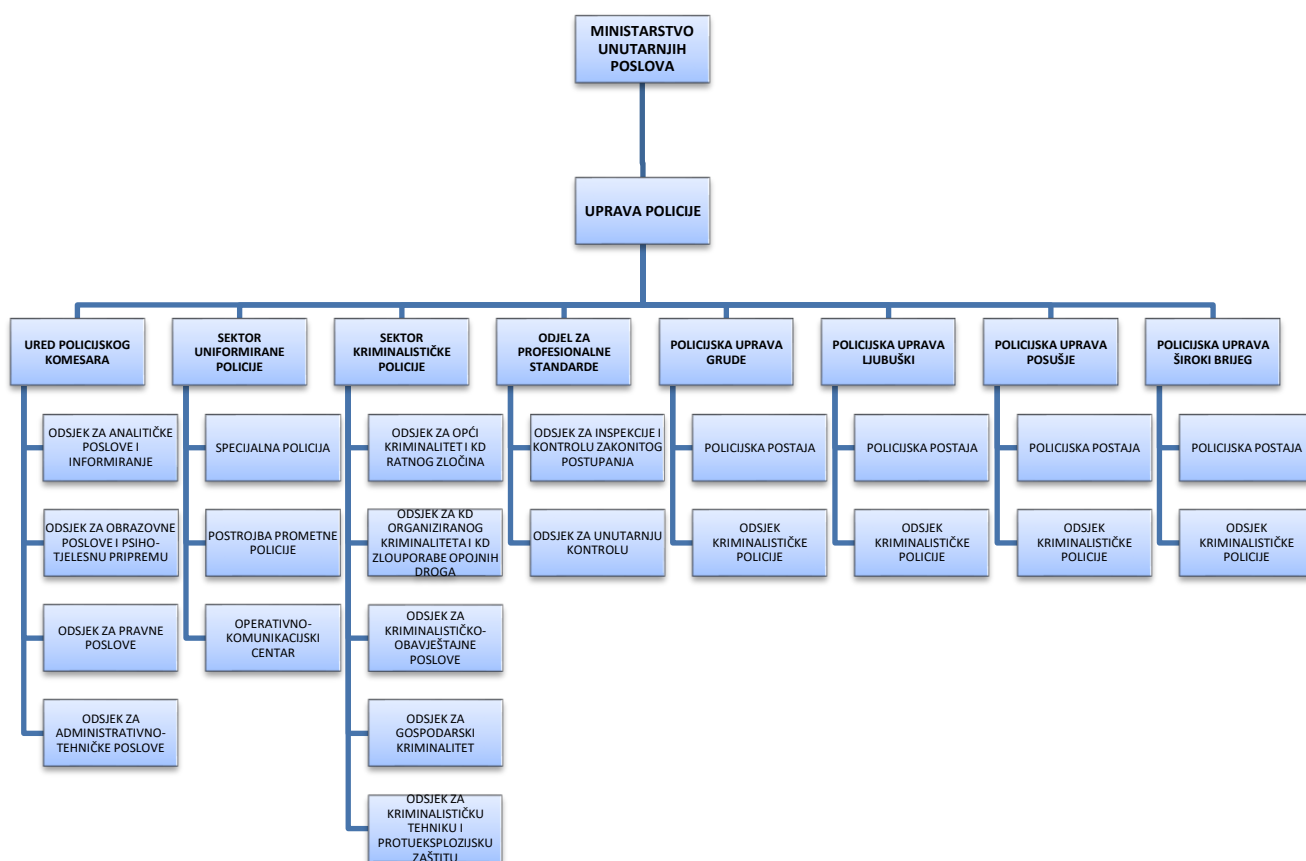
---

⁸⁰ <http://www.vladazh.com/>

4.1. Organizacijska struktura policije u Županiji Zapadnohercegovačkoj

Tablica 1. Organizacijska struktura policije u Županiji Zapadnohercegovačkoj

(Izvor: izrada autora)

4.2. Pregled statistike u Županiji Zapadnohercegovačkoj

Zahtjevom za dostavljanje službenih podataka iz evidencije Ministarstva unutarnjih poslova Županije Zapadnohercegovačke, a na temelju članka 14 stavka 2, Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, po Rješenju policijskog komesara 02-2-173/22-1, od 17. veljače 2022. godine, odobren je pristup i korištenje službenih podataka iz evidencije MUP-a koji se odnose na zakonite uporabe sredstava prisile od 2010.-2021. godine. Obavljajući poslove iz svoje nadležnosti, policijski službenici MUP-a Županije Zapadnohercegovačke su od 2010. do 2021. godine u 242 slučaja upotrijebili sredstva prinude. Detaljniji prikaz upotrebe vatrenog oružja, tjelesne snage, policijske palice, sredstava za vezivanje i kemijskih sredstava vidljiv je u Tablici 2. Obzirom da je vatreno oružje korišteno samo 1 put, zaključuje se da su primjenjivija sredstva tjelesna snaga i vezivanje koja su korištena 171 put, odnosno 124 puta.

Tablica 2. Statistički pregled o aktivnostima policijskih službenika u ŽŽH (2010.-2021.)

(Izvor: izrada autora prema podacima MUP ŽZH)

STATISTIČKI PREGLED O AKTIVNOSTIMA POLICIJSKIH SLUŽBENIKA		
Red.broj	NAZIV	Ukupno
TJELESNI NAPADI POČINJENI NA POLICIJSKOG SLUŽBENIKA		
1	Ukupan broj napada na policijskog službenika	16
2	Broj pojedinačnih napada	16
3	Broj skupnih napada –udružene 2 osobe	-
4	Broj skupnih napada- udružene 3 ili više osoba	-
TJELESNI NAPADI POČINJENI PRILIKOM:		
5	Zaticanje osobe u vršenju kaznenog djela	2
6	Održavanje ili uspostavljanje JRiM	4
7	Kontrole prometa	2
8	Pratnje vlakova	-

9	Intervencije u vezi nelegalnog prelaska državne granice	-
10	Pružanje asistencije	2
11	Utvrdjivanje identiteta	-
12	Privođenje i zadržavanje	3
13	Oduzimanje slobode	-
14	Sprovođenje osoba	6
15	Poduzimanje ostalih radnji	2
16	Ukupno	21
UPORABLJENA SREDSTVA ZA NAPAD		
17	Broj tjelesnih napada u kojima su upotrijebljena određena sredstva	16
18	Broj napada uz uporabu vatrenog oružja	1
19	Broj napada uz uporabu oruđa i drugih predmeta	2
20	Broj napada uz uporabu tjelesne snage	13
NAPADAČI		
21	Ukupan broj napadača u napadima na policijske službenike	15
22	Broj punoljetnih napadača	15
23	Broj malodobnih napadača	-
24	Broj napadača-stranih državljana	-
25	Broj NN napadača	-
POS LJEDICE IZVRŠENIH TJELESNIH NAPADA NA POLICIJSKE SLUŽBENIKE		
26	Ukupan broj nastradalih policijskih službenika	14
	a) Broj poginulih	-
	b) Broj ranjenih	-
	c) Broj teže povrijeđenih	1
	d) Broj lakše povrijeđenih	13
PODUZETE MJERE PREMA NAPADAČIMA		
27	Broj podnesenih službenih izvješća o počinjenom kaznenom djelu	14
28	Broj izdanih prekršajnih naloga	-

29	Broj podnesenih zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka	-
ZLOUPORABA I PREKORAČENJE OVLASTI		
30	Broj zlorporaba ovlasti	-
31	Broj prekoračenja ovlasti	-
32	Broj težih povreda radne dužnosti	1
33	Broj lakših povreda radne dužnosti	8
34	Broj vođenih stegovnih postupaka protiv policijskih službenika	15
35	Broj policijskih službenika kažnjenih za težu povredu radne dužnosti	-
36	Broj policijskih službenika kažnjenih za lakšu povredu radne dužnosti	15
37	Broj policijskih službenika kažnjenih za počinjeno kazneno djelo	-
38	Broj policijskih službenika kojima je prestao radni odnos u MUP-u	1
	a) na temelju zakon	1
	b) na temelju pravosnažne stegovne sankcije	-
	c) sporazumnim raskidom	-
OPERATIVNE AKTIVNOSTI		
39	Broj slučajeva privođenja osoba	3149
40	Broj privedenih osoba	3237
41	Broj sprovedenih osoba	888
42	Broj zadržanih osoba	3085
43	Broj utvrđivanja identiteta osoba	12294
44	Broj izvršenih očevida	425
45	Broj izvršenih pretraga osoba	1911
46	Broj izvršenih pretraga stanova	65
47	Broj izvršenih pretraga ugostiteljskih objekata	2
48	Broj izvršenih pretraga motornih vozila	222
49	Broj izvršenih pretraga drugih prostorija	14

50	Broj oduzetih predmeta	2223
51	Broj uhićenih odbjeglih osuđenika	3
52	Broj uhićenih osoba po tjeratici	48
53	Broj KD koja su rasvijetlili policijski službenici u odori policije samostalno	71
54	Broj KD koja su rasvijetlili policijski službenici u odori s policijskim službenicima krim.službe	328
55	Broj službenih zabilješki koje sadrže sumnje za rasvijetljavanje kaznenog djela	1926
56	Broj službenih zabilješki za potrebe državne službe sigurnosti	30
57	Broj izvršenih provjera na zahtjev tužiteljstva i sudova	4351
58	Broj izvršenih provjera na zahtjev OSA-e, GP BiH, SIPA-e i vojne sigurnosti	254
59	Broj izvršenih provjera na zahtjev drugih organa	18659
60	Pružene asistencije	1732
61	Po zahtjevu državnih organa	639
62	Po zahtjevu organa i organizacija s javnim ovlastima	951
63	Po ostalim zahtjevima	142
64	Broj izvršenih izvanrednih osiguranja	2618
65	Broj izvršenih redovitih osiguranja	3186
66	Broj održanih javnih skupova	4076
67	Broj utemeljenih žalbi na postupak policijskog službenika	7
UPORABA SILE		
68	Ukupan broj uporabe sile	303
69	Ukupan broj opravdane uporabe sile	298
70	Ukupan broj neopravdanih uporaba sile	1
71	Postupak opravdanosti uporabe sile u tijeku	4
72	Broj upotreba vatrenog oružja	1

	a) opravdano	1
	b) neopravdano	-
	c) postupak u tijeku	-
73	Broj uporabe plinskog oružja i kemijskih sredstava	3
	d) opravdano	2
	e) neopravdano	-
	f) postupak u tijeku	1
74	Broj uporaba tjelesne snage	171
	g) opravdano	169
	h) neopravdano	-
	i) postupak u tijeku	2
75	Broj uporaba policijske palice	4
	j) opravdano	4
	k) neopravdano	-
	l) postupak u tijeku	-
76	Broj upotreba sredstava za vezivanje	124
	m) opravdano	123
	n) neopravdano	-
	o) postupak u tijeku	1
OSNOV UPORABE VATRENOG ORUŽJA		
77	Zaštita sebe i drugih od neposredne prijetnje smrću	-
78	Sprječavanje izvršavanja kaznenog djela koje predstavlja ozbiljnu prijetnju životu ili integritetu, uhićenje osobe koja predstavlja takvu opasnost i opire se policijskom službeniku	-
79	Sprječavanje bijega osobe oduzete slobode za koju je izdat nalog za oduzimanje slobode zbog počinjenja kaznenog djela	-
80	Sprječavanje bijega osobe zatečene u vršenju ostalih kaznenih djela za koje se tjera po službenoj dužnosti, ako postoji	-

	osnovana sumnja da će uporabiti vatreno oružje	
81	Odbijanje napada na osobu koja se osigurava	-
82	Odbijanje napada na šticeći objekt	-
83	Broj kazneno kažnjenih policijskih službenika zbog neopravdane uporabe sile	-
84	Broj stegovno kažnjenih policijskih službenika zbog neopravdane uporabe sile	-
POSljedICE KOD UPORABE SILE		
85	Broj poginulih osoba	-
86	Broj teže povrijeđenih osoba	1
87	Broj lakše povrijeđenih osoba	24

Zahtjevom Ministarstvu unutarnjih poslova Županije Zapadmohercegovačke, dobiveni su traženi podaci. Kompletnom statističkom analizom svih parametara kroz svaku godinu, a zatim i njihovim zbrojem, počevši od 2010. a zaključno sa 2021.godinom, dobiven je prikaz podataka u rasponu od 12 godina. U tablici 2 mogu se tako vidjeti tjelesni napadi počinjeni na policijske službenike, radnje prilikom kojih su počinjeni, koja su upotrijebljena sredstva za napad, podaci o napadačima, posljedice takvih napada, poduzete mjere prema napadačima, zatim zlouporabu i prekoračenje ovlasti, operativne aktivnosti, prikaz uporabe sile, kao i osnovu za istu te zaključno posljedice prilikom uporabe sile.

Generalna hipoteza: „Uporaba sile je nužna za funkcioniranje pravne države u demokratskom društvu. Standardi o uporabi sredstava prisile koje su postavili Ujedinjeni narodi i Vijeće Europe određuju minimum ograničenja uporabe sredstava prisile u suvremenom demokratskom društvu prihvatljiv za sve demokratske države. Prilikom obrade rada potvrdila se generalna hipoteza, kao i dvije pomoćne.“

„Ovlaštene službene osobe dužne su, pri vršenju poslova i zadataka, čuvati život ljudi i ljudsko dostojanstvo, te mogu primjenjivati samo zakonom predviđene mjere prisile kojima se sa najmanje štetnih posljedica postiže izvršenje poslova i zadataka.“

„Prisila kao ovlást službene osobe ustanovljena je u korist svih, a ne radi osobne koristi onima kojima je povjerena.“

Treća pomoćna hipoteza „Većina građana Županije Zapadnohercegovačke su mišljenja da su policijski službenici skloni nezakonitom ponašanju, odnosno prekoračenju ovlaštenja korištenjem uporabe sile. „ pokazala je da, prema svim statističkim podacima, građani imaju neosnovano mišljenje o prekoračenju ovlasti korištenja sile od strane policijskih službenika.

Tablica 3. Upotreba sredstava prisile u Županiji Zapadnohercegovačkoj (2010.-2021.)

(Izvor: izrada autora prema podacima MUP ŽŽH)

	UPOTREBA SREDSTAVA PRISILE	VATRENO ORUŽJE	TJELESNA SNAGA	POLICIJSKA PALICA	VEZIVANJE	KEMIJSKA SREDSTVA
2010.	36	1	23	1	10	1
2011.	36	-	20	1	14	1
2012.	28	-	19	-	9	-
2013.	30	-	15	-	15	-
2014.	13	-	5	-	8	-
2015.	17	-	8	-	9	-
2016.	16	-	5	-	11	-
2017.	15	-	8	-	7	-
2018.	48	-	36	2	10	-
2019.	26	-	13	-	13	-
2020.	21	-	11	-	9	1
2021.	17	-	8	-	9	-
UKUPNO	303	1	171	4	124	3

U tablici 3 izvučeni su podaci o upotrebi sredstava prisile te prikazani po godinama, kao i točno koja sredstva su kad i koliko puta upotrijebljena. Iz iste je vidljivo da je vatreno oružje korišteno samo 1 put, 2010.godine. Najčešće korištena je tjelesna snaga, zatim slijedi vezivanje i sredstva za vezivanje, a jako rijetko policijska palica, svega 4 puta, kao i kemijska sredstva, svega 3 puta. Od ukupno 303 slučaja, u 298 njih je opravdana uporaba sile, dok je 1 ocijenjen kao neopravdan a za 4 je postupak opravdanosti uporabe sile u tijeku.

Tablica 4. Posljedice kod uporabe sile

(Izvor: izrada autora prema podacima MUP ŽŽH)

POSLJEDICE KOD UPORABE SILE	25
Broj poginulih osoba	-
Broj teže povrijeđenih osoba	1
Broj lakše povrijeđenih osoba	24

Što se tiče posljedica uporabe sile, prikazane u tablici 4, kroz 12 godina u Županiji Zapadnohercegovačkoj, broj poginulih osoba je nula, 1 teže povrijeđena osoba i 24 lakše povrijeđenih osoba, ukupno 25 posljedica uporabe sile.

Tablica 5. Zloupotreba ovlasti

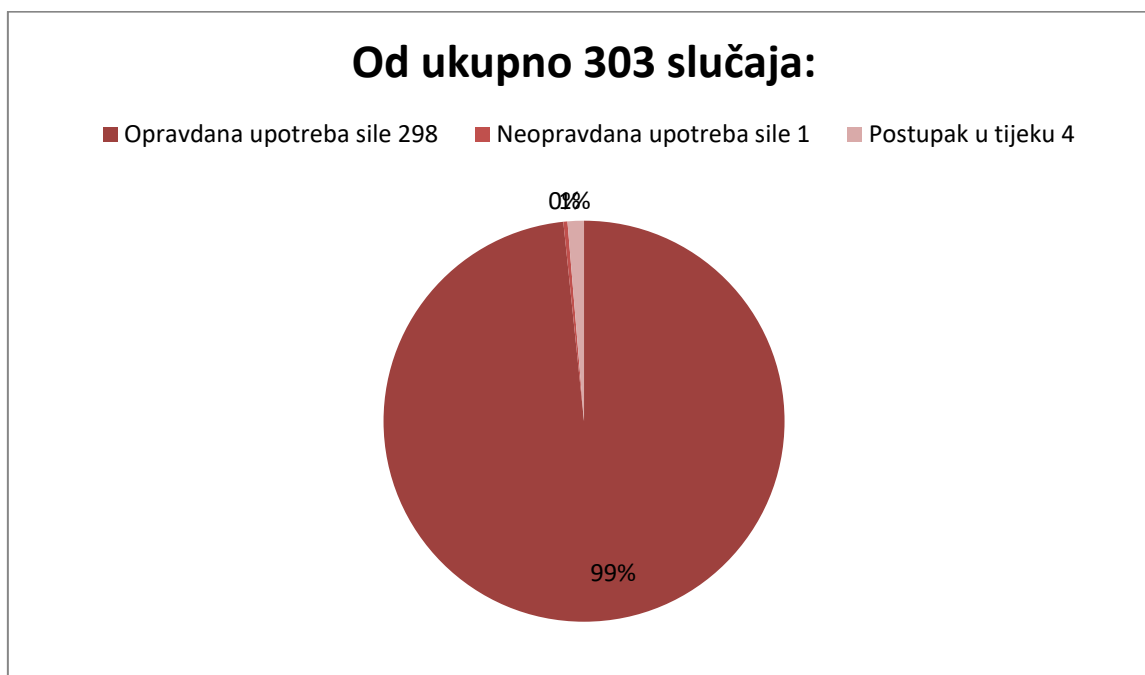
(Izvor: izrada autora prema podacima MUP ŽŽH)

ZLOUPORABA I PREKORAČENJE OVLASTI	
Broj zloupotreba ovlasti	-
Broj prekoračenja ovlasti	-
Broj težih povreda radne dužnosti	1
Broj lakših povreda radne dužnosti	8
Broj vođenih stegovnih postupaka protiv policijskih službenika	15
Broj policijskih službenika kažnjenih za težu povredu radne dužnosti	-
Broj policijskih službenika kažnjenih za lakšu povredu radne dužnosti	15
Broj policijskih službenika kažnjenih za počinjeno kazneno djelo	-
Broj policijskih službenika kojima je prestao radni odnos u MUP-u	1

Uz jednu težu povredu radne dužnosti i 8 lakših povreda, broj vođenih stegovnih postupaka protiv policijskih službenika u Županiji Zapadnohercegovačkoj kroz 12 godina dosegao je broj 15 i svih 15 je kažnjeno za lakšu povredu radne dužnosti, a jednom je prestao radni odnos u MUP-u.

Tablica 6. Uporaba sile

(Izvor: izrada autora prema MUP ŽŽH)

U tablici 6 prikazana je opravdanost uporabe sile, pri čemu je 298 slučajeva opravdane uporabe sile, 1 slučaj neopravdane uporabe sile, te 4 postupka u tijeku.

5.ZAKLJUČAK

Ovlasti policije zapravo su zadiranje u ljudska prava, a to je pitanje koje se postavlja kao temeljno u odnosu države prema pojedincu. Policija u toj perspektivi mora biti institucija u službi društva, a ne samo služba državnoga nadzora.

Policijski službenici su ovlašteni primjenjivati najteže zahvate prema životu i tijelu čovjeka, odnosno zadirati i ograničavati mnogo veći broj zajamčenih prava i sloboda od bilo kojih drugih državnih službenika.

Ne postoji sukob između efikasnog policijskog djelovanja i zaštite ljudskih prava. Naprotiv, put do efikasnog policijskog djelovanja prolazi kroz zaštitu ljudskih prava. Uzimajući u obzir da se policijske aktivnosti u velikoj mjeri obavljaju u bliskom kontaktu sa javnošću, policijska efikasnost zavisi od podrške javnosti. U isto vrijeme, povjerenje javnosti u policiju i podrška policiji su tijesno povezani sa stavom i ponašanjem pripadnika policije prema javnosti, naročito njihovo poštovanje ljudskog dostojanstva i osnovnih prava i sloboda pojedinaca.

Izuzetno je važno da upotreba sile od strane policije bude svedena na neophodni minimum, da se primijeni zakonito i da se može opravdati. Prema analiziranom stanju u Županiji zapadnohercegovačkoj vidljivo je da je upotreba sile minimalna i neophodna. U 303 slučaja primjene sile 98,5% je opravdano, dok je za 1,5% postupak provjere u tijeku.

Kao najbolja ideja pokazuje se to da okolnosti u kojima je sila dopuštena budu propisane što je moguće konkretnije, zatim da uz to budu propisana izvjesna načela za donošenje pravilnih odluka, da se razviju profesionalne i etičke norme i sposobnosti policajaca za ispravno odlučivanje i, naročito, da se osigura njihova puna osobna odgovornost za donesene odluke.

U bilo kojem slučaju, namjerna upotreba smrtonosnog vatrenog oružja moguća je samo onda kad je to striktno neizbježno da bi se zaštitio život.

Prema međunarodnim standardima nema mogućnosti da se vatreno oružje koristi protiv osobe da bi se zaštitila neka druga vrijednost, na primjer, objekt koji policija osigurava (to je sada moguće po našim propisima, a da nije ugrožen nečiji život ozbiljnom prijetnjom). Svi slučajevi dopuštene upotrebe sile, prema međunarodnim standardima, svode se na obranu od neposredne smrtne prijetnje, odnosno ozbiljne prijetnje po život. Kod korištenja vatrenog oružja radi obrane drugih vrijednosti, kao što je spomenuti slučaj objekta koji se osigurava,

jednostavno nedostaje razmjernost između vrijednosti koja se ugrožava i vrijednosti koja uživa zaštitu.

Za funkcioniranje pravne države u demokratskom društvu nužna je i opravdana uporaba sile. Standardi o uporabi sredstava prisile koje su postavili Ujedinjeni narodi i Vijeće Europe određuju minimum ograničenja uporabe sredstva prisile u suvremenom demokratskom društvu prihvatljiv za sve demokratske države.

Ovlaštene službene osobe dužne su, pri vršenju poslova i zadataka, čuvati život ljudi i ljudsko dostojanstvo, te mogu primjenjivati samo zakonom predviđene mjere prisile kojima se sa najmanje štetnih posljedica postiže izvršenje poslova i zadataka.

Prisila kao ovlast službene osobe ustanovljena je u korist svih, a ne radi osobne koristi onima kojima je povjerena.

Zakonodavac je propisao jasna i cjelovita pravila disciplinskog postupka, čime je omogućio brzo i efikasno odlučivanje o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika, ali i zaštitio prava policijskih službenika protiv kojih se disciplinski postupci vode. Sudionicima disciplinskog postupka omogućena je kvalitetna sudska zaštita kroz institute upravnog i ustavnog spora te mogućnost podnošenja zahtjeva ESLJP-u. Postojećim pravnim opisima povreda službene dužnosti u bitnome se mogu kvalificirati sva nedopuštena i štetna ponašanja policijskih službenika, a katalog kazni omogućuje individualizaciju kazne i postizanje svrhe kažnjavanja. Od posebne je važnosti, s obzirom na njihove ovlasti i opravdano očekivanje javnosti, da policijski službenici budu primjer u poštivanju zakona, da policijski službenici odgovaraju i za povredu službene dužnosti nedoličnog ponašanja izvan službe.

Važno je istaknuti da građani, kada prijavljuju nezakonitosti u radu i ponašanju policijskog službenika, nisu uvijek svjesni da zbog toga može doći do vođenja kaznenog ili disciplinskog postupka protiv policijskog službenika, u kojem policijski službenik može dobiti i kaznu prestanka državne službe, pa iskazuju detaljno i istinito, a poslije je realno moguće da u određenim slučajevima pokušaju ublažiti iskaz u korist policijskog službenika, pa je njihov prvotni pisani iskaz od velike važnosti za utvrđenje materijalne istine.

6.LITERATURA

1. Basic Principles on the use of Force and Firearms by Law Enforcement officials, usvojena na 8. kongresu UN u Havani od 27. kolovoza do 7. rujna 1990. godine.
2. Bayley, D., Demokratizacija policije u inostranstvu, Washington, 2001, str. 13 i Jeremy Trevis, Policija u tranziciji, Budimpešta, 1998.
3. Behr, R., 1994., Modernizacija društva i policijske aktivnosti, u: Uloga policije u demokratskom društvu, Zbornik sa savjetovanja: Policija u društvu u tranziciji, održanog 15.-16.studenog 1994., Zagreb MUP RH
4. Cardona, F., Liabilities and Discipline of Civil Servants, SIGMA, www.oecd.org/dataoecd/22/0/43812763.pdf, 2003, str. 2.
5. Comm DH(2009)4 Komesara za ljudska prava koje se tiče nezavisnog i efikasnog utvrđivanja pritužbi protiv policije u stavovima 15-17.
6. CommDH(2004)3, 'Report of the Commissioner for Human Rights on the visit to Latvia, 5- 8 October 2003', stavovi 10-13 u stavu 13: „U državi u kojoj, u građanskom društvu, postoje ozbiljni problemi u vezi sa ponašanjem nekih pripadnika policije posebno je teško da se razumije kako niti jedan slučaj nije doveden direktno pred sudove“
7. Čutura, D., Emkić, H., Golijanin, M., i dr.; 2010., Rad policije u zajednici u BiH, Priručnik, Sarajevo.
8. Deklaracija o policiji – Rezolucija 690/1979. Parlamentarne skupštine vijeća Europe.
9. Dujmović, Z., Šuperina, M.; 2010., Međunarodni policijski standardi o ljudskim pravima i policijsko obrazovanje, pregledni znanstveni članak UDK:351.74:342.7
10. Đerđa, D., 2010., Obavješćivanje i dostava u upravnom postupku, u: Bienfeld, J. i dr., Primjena Zakona o općem upravnom postupku, Zagreb: Novi informator
11. Europska konvencija o ljudskim pravima;
https://www.echr.coe.int/documents/convention_bos.pdf
12. Europski kodeks policijske etike, Preporuka Vijeća Europe (2001)10 od 19. rujna 2001., usvojena na 765. sjednici zamjenika ministara
13. Gruszczak, A. (2013) EU Intelligence-led Policing: The Case of Counter-terrorism Cooperation. U: O'Neill, M., Swinton, K., Winter, A. (Ed.) New Challenges for the EU Internal Security Strategy. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
14. Hadžović D, Krdžalić A, Kovačević A, 2013: 31-84: Pregled stanja u oblasti policije u BiH. CSS BiH.

15. Heijder, A., 1994., Vladavina zakona i principi demokratskog održavanja reda, u: Uloga policije u demokratskom društvu, Zbornik sa savjetovanja: Policija u društvu u tranziciji, održanog 15.-16.studenog 1994., Zagreb MUP RH
16. Horvatić, Ž., Kazneno pravo i druge kaznene znanosti, odabrani radovi, U ime ljudskih prava, Zagreb, 2004., str. 677.
http://css.ba/went/uploads/2011/06/images_docs2_pregled%20stanja%20policije%20u%20bih.Pdf
17. <http://www.vladazh.com/>
18. International Human Rights standards for Law Enforcement, New York – Geneve: UN, High Commissioner for Human Rights, Centre for Human Rights, 2000.
19. Izvještaj o nadzoru nad radom policije u zemljama Vijeća Europe septembar 2015, ažurirano 2017. godine, objavljeno <https://rm.coe.int/police-oversight-mechanism-in-coe-member-states-bih-srp-cro/168078a7a4>
20. Izvještaj vladi Gruzije o posjeti Gruziji obavljenoj od strane Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) od 5. do 15. februara 2010. godine, CPT/Inf (2010) 27 u stavu 15.
21. Janssens E., 1997., Policijska etika i kontrola policije u demokratskom društvu, Izbor članaka iz stranih časopisa, broj 4, Zagreb
22. Juras, D., 2011., Izvođenje dokaza saslušanjem svjedoka u disciplinskom postupku, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 48, broj 3, Split, str. 649-663.
23. Juras, D., 2017., Disciplinska odgovornost policijskih službenika Republike Hrvatske s osvrtom na praksu Europskog suda za ljudska prava u predmetima protiv Republike Hrvatske, stručni rad
24. Karlović, R., 2012., Društvena percepcija javne sigurnosti: Doprinos policije. Doktorski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
25. Krašovec, D., 2006., Pogodba o zaposlitvi in odgovornost za delovne obveznosti, Ljubljana
26. Kresoja, M., Emkić, H., 2013., Uloga Policijskog odbora u disciplinskom postupku – praktična iskustva Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, NIR – časopis za nauku, istraživanje i razvoj, god. 2, broj 3, Brčko
27. Lutterbeck, D. (2005) Blurring the Dividing Line: The Convergence of Internal and External Security in Western Europe. *European Security*, 14 (2): 231-253.
28. McCann and Others v the United Kingdom, presuda od 27. septembra 1995. godine, stav 149.

29. Milosavljević, B., 2004., Ljudska prava i policija, standardi ljudskih prava za policiju – priručnik, Beograd
30. Murdoch, J., Roche, R., 2013., Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i policijsko djelovanje Priručnik za policajce i druge službenike za provođenje zakona, Publikacija Vijeća Europe
31. Narodne novine – Međunarodni ugovori, 12/1993.
32. Narodne novine – Međunarodni ugovori, 6/1999, 8/1999.
33. Opća deklaracija o ljudskim pravima;
https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2013041003050667cro.pdf
34. Osnovni principi upotrebe sile i oružja od strane policije, (Havana, Osmi kongres Ujedinjenih naroda o prevenciji kriminala i postupanju sa počiniteljima krivičnih djela, 1990.
35. Police Torture and other ill-treatment–It’s ‘just normal’ in Moldova, Amnesty International, novembar 2009. godine, dostupno na:
<http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR59/009/2009/en/1b2df020-bf3d-4bf9bb9-c7ea620d562a/eur590092009eng.pdf>
36. Preporuka Rec(2001)10 Komiteta ministara državama članicama o Europskom kodeksu policijske etike u članu I.1.
37. Rapport au Conseil fédéral suisse relatif à la visite effectuée en Suisse par le Comité européen pour la prévention de la torture et des peines ou traitements inhumains ou dégradants (CPT) du 10 au 20 octobre 2011, CPT/Inf (2012) 26 at paragraph 10.
38. Savić, D. (2015) Organizirani kriminal (ne)prepoznata prijetnja. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
39. Stephens, D. W., Police Discipline: A Case for Change. <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/234052.pdf>, 2011, str. 22.
40. Škrtić, D., Međunarodni pravni standardi kojima se uređuje policijska uporaba sredstava prisile... Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 14, broj 1/2007, str. 187-214.
41. Taylor, M., Ljudska prava kao izazov u policijskoj praksi: referentna brošura, Beograd: Kancelarija Savjeta Europe u Beogradu, 2003., str. 24.
42. Wainwright, R. (2.3.2017.) Europol’s role in the fight against Organised Crime and Terrorism. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4YAFcIIHe7E>
43. Zakon o policijskim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine, „Službene novine Federacije BiH“, br. 27/05 i 70/08

44. Zakon o unutrašnjim poslovima Federacije Bosne i Hercegovine, „Službene novine Federacije BiH“, broj 49/05
45. Zakon o policijskim službenicima ministarstva unutarnjih poslova ŽZH, „Narodne novine ŽZH“ broj 07/08
46. Pravilnik o upotrebi sile MUP-a ŽZH, „Narodne novine ŽZH“, broj 03/08

Sudske odluke i presude

1. Chahal v. United Kingdom, presuda od 15. novembra 1996. godine.
2. A.i B. protiv Norveške, zahtjev 24130/11 i 29758/11, odluka od 15. 11. 2016
3. Šikić protiv Hrvatske (presuda, 15. srpnja 2010., zahtjev br. 9143/08, § 53
4. Albert and Le Compte protiv Belgije (odluka od 10. 2. 1983., t. 39.
5. Dombo Beheer B. V. protiv Nizozemske (Odluka od 27. 10. 1993., t. 33.)
6. Kerojarvi protiv Finske (Odluka od 19. 7. 1995., t. 42.
7. Labita protiv Italije (26772/95) od 6.4.2000., Asesenov protiv Bugarske (90/1997/874/1086) od 28.10.1988. i dr.
8. Maresti protiv Hrvatske, zahtjev 55759/07, odluka od 25. 9. 2009
9. Toth protiv Hrvatske, zahtjev 49635/10, odluka od 6. 11. 2012., t. 38.,
10. Olujić protiv Hrvatske, zahtjev broj 22330/05, odluka od 5. 2. 2009. (t. 69.-77.).
11. Trubić protiv Hrvatske, zahtjev br. 44887/10, odluka od 2. 10. 2012
12. Vanjak protiv Hrvatske, zahtjev broj: 29889/04, presuda od 14. 1. 2010. (t. 71.-72.

Popis slika i tablica

<i>Slika 1. Osnovni ciljevi rada policije .....</i>	<i>24</i>
<i>Tablica 1. Organizacijska struktura policije u Županiji Zapadnohercegovačkoj .....</i>	<i>50</i>
<i>Tablica 2. Statistički pregled o aktivnostima policijskih službenika u ŽŽH (2010.-2021.) .....</i>	<i>51</i>
<i>Tablica 3. Upotreba sredstava prisile u Županiji Zapadnohercegovačkoj (2010.-2021.).....</i>	<i>57</i>
<i>Tablica 4. Posljedice kod uporabe sile .....</i>	<i>58</i>
<i>Tablica 5. Zloupotreba ovlasti .....</i>	<i>58</i>
<i>Tablica 6. Uporaba sile.....</i>	<i>59</i>

Prilog 1 Izvješće o uporabi sile

POČETNO IZVJEŠĆE O UPORABI SILE

Službenik koji prijavljuje:

Čin / jedinica:

Vrijeme / datum prijavljivanja:

Izvještaj o: **Sili** _____ **Smrtonosnoj sili** _____

Metod uporabe sile (označiti) **Vatreno oružje** **Ostala sredstva**
Ispaljeno **Navesti vrstu:**

Nanesene povrede **Otpor** **Pasivni**
Teže **Lakše** **Fatalne** **Otpor** **Otpor**

**Osoba protiv koje je
uporabljena sila 1**

Ime i prezime: _____ **Datum rođenja:** _____ **Spol:** _____

Adresa: _____ **Zanimanje:** _____
Nacionalnost / Etnička pripad. _____
Kontakt broj telefona: _____

**Osoba protiv koje je
uporabljena sila 2**

Okolnosti incidenta u kojem je uporabljena sila ili smrtonosna sila

Vrijeme: Od: do:	Datum : Od: do:	Mjesto:	Puna adresa:

Detalji o incidentu

UK-a prethodno obaviještena Da Ne Vrijeme / Datum: Osoba koja je obavijestila:

Incident uključuje rasna / etnička / homofobična pitanja:

DA ☐	NE ☐		
Brošura sa informacijama o žalbama građana izdana:		DA ☐	NE ☐

Načelnik PU / PP. Izvješće proslijeđeno UK-i u roku od 24 sata DA NE

Napomene:

Ime i prezime:

Potpis:

Datum:

Ime	Ime		
Medicinski podaci o građaninu(ima) koji je povrijeđen (označiti odgovarajuće)	Pregledan ☐ lakša ☐	Povreda - teža ☐ Pregledan ☐ Povreda - teža ☐	Pregledan ☐ lakša ☐
	Doktor:	Broj telefona:	Doktor:
			Broj telefona:
	Bolnička njega: Vrijeme / datum:		Bolnička njega: Vrijeme / datum:
	Kopija liječničkog nalaza priložena Da ☐ Ne ☐ NeD Fotografirano Da ☐ Ne ☐		Kopija liječničkog nalaza priložena Da ☐ Ne ☐ NeD Fotografirano Da ☐ Ne ☐
Podaci o povredama			
Medicinski podaci o službeniku (službenicima) koji je povrijeđen (označiti odgovarajuće)	Pregledan ☐ lakša ☐	Povreda - teža ☐ Pregledan ☐ Povreda - teža ☐	Pregledan ☐ lakša ☐
	Doktor:	Broj telefona:	Doktor:
			Broj telefona:
	Bolnička njega: Vrijeme / datum:		Bolnička njega: Vrijeme / datum:
	Kopija liječničkog nalaza priložena Da ☐ Ne ☐ NeD Fotografirano Da ☐ Ne ☐		Kopija liječničkog nalaza priložena Da ☐ Ne ☐ NeD Fotografirano Da ☐ Ne ☐
Podaci o povredama			

Svjedoci				
Podnositelj žalbe				
Policija				
Neovisni				
Uključiti dovoljno podataka da bi se identificirao i ponovo				
kontaktirao svjedok(ci). Nastaviti na posebnom listu				
ako je potrebno				
Prisustvo	Ime	Status / čin / broj akreditacije	Vrijeme dolaska	Datum dolaska
relevantnih osoba na licu				
Mjesta				
(Nastaviti na posebnom listu				
ako je potrebno)				

Dodatne informacije: Uključiti bilo koje druge informacije koje bi mogle pomoći u istrazi (Nastaviti na posebnom listu ako je potrebno)

Potpis:

Datum:

(1) Osoba koja je uporabila silu / smrtonosnu silu						
Čin	M/Ž	Broj akreditacije	Ime i prezime	Datum rođenja	Jedinica služba	Etnička pripadnost
Pancir košulja: Da ☐ Upozorenje danoNa dužnosti ☐ VanSlužbenik povrijeđen Da ☐ Ne ☐ Da ☐ Ne ☐ dužnosti C Ne ☐						
Oružje / vatreno oružje koje je uporabijeno / oduzeto						

Vrsta oružja	Marka / kalibar	Serijski broj službeno □	Vrijeme datum oduzimanja	/Oduzeto od strane:	Pohranjeno kod: Broj predmeta:	Vrijeme / datum kada je predano na vještačenje	Vještačenje izvršio(la): Datum:

Ispaljena/oduzeta municija

Marka vrsta	Broj ispaljenih metaka kalibar	Broj metaka /oružju kalibar	Vrijeme datum /oduzimanja	/Oduzeto od strane:	Pohranjeno kod: Broj predmeta:	Vrijeme datum kada je predano na vještačenje	Vještačenje izvršio(la): Datum:

Rezultat vještačenja:

Izvešće priloženo

(2) Osoba koja je uporabila silu / smrtonosnu silu

Čin	M/Ž	Broj akreditacije	Ime i prezime	Datum rođenja	Jedinica služba	Etnička pripadnost